

Extra dik
nummer
40 pagina's !!

BRABANT STRIP MAGAZINE

59

(6) 1998

NU IS HET DE BESLISSENDE TIJD !

De botsing tusschen de verwordene oude wereld en de nationaalsocialistische revolutie bereikt haar hoogtepunt.

In Rusland moeten dit jaar de bolsjevistische horden onherroepelijk verpletterd worden. De Angelsaksische ploetokratie moet den doodsteek krijgen. Het jodendom moet ook op het heele wereldplan worden teruggedrongen. Ons volk moet bewust en in strakke soldateske houding bereid staan.

De revolutie heeft een ontombare kamplust gewekt in hart en geest van onze volkske elite en 't « Nicht raisonniëren » van den soldaat kenmerkt de offerbereide jeugd die dag-in dag-uit ijvert om heel het volk te winnen. Want in de volksgemeenschap is de strijd nog zeer hard.

Maar de besten willen 't hoogste veil hebben : alles, het leven, om hun volk te redden. Draagt in geweten uwe verantwoordelijkheid gij allen die aantreedt voor Vlaamsch Legioen en Waffen SS !

Leiders en kandidaat-leiders der NSJV die zich aanmelden verwittigen het Jongerenkwartier, en bij de keuring verklaren zij « Ik ben leider der NSJV (of leerling leiderschool) en kan slechts vertrekken als de Jeugtleider mij vrij geeft ».

Dit volgens uitdrukkelijke overeenkomst tusschen de Ergänzungsstelle en ons Jongerenkwartier.

Op alle fronten winnen onze soldaten den kamp !

Brussel, den 18n der Lentemaand 1942.

HANSKE DE VENDELJONGEN

Hansje bij zijn tante

Thuis...

Luister met naar Radio Londen !

Bolsjewistisch Legerbericht :

Aanval op Sowjet-stelling bij Zellik

De trompetten werden gestoken, een bliksemschicht doorkliefte de lucht, de strijd om Moscou was begonnen.

Vendel I met Hopman Neirinx als

« natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze verliezen konden tegen die der Flamins niet opwegen.

Nu kwam er verandering in de situatie, de vijand was langs achter de hoeve

« natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Onze standaard te rooven. Die tragische « natuurschijn » rolde zich (letterlijk en figuurlijk) af, in een doorweekte en op sommige deelen onderwaterstaande landstreek.

Kustland meldt :

Poging tot brandstichting in ons sekre

Dien morgen weerklonk er knal. Wat gebeurde er wel zo O niets bijzonders hoor. Slecht ging tot brandstichting in ons riat.

Men zou kunnen denken dat individuen het werkelijk te den dien tweeden lentedag, gezegd het was nogal frisheid op een stokje, wat wilden schen dan eigenlijk?

Ja, zie je, gouw Kustland gro ondanks alles en thans schijne haftige hoed- en strikjesdrager te vreezen, dat ze eerlijken kam met open vizier niet doeltre noeg achten om ons te remm ze weten het wel, als het zo verliezen zij het ; jawel mijn Kustland floreert en zal d meer en meer. Wij danken j ook voor jullie allervriendelijk tie, wij hopen dan ook U bij heid onze dankbaarheid met kunnen betuigen...

Bij de begrafenisplechtighe zekere vereenigingen zullen v genwoordigd zijn in groot ro en wij zullen diep medeleven bij deze betekenisvolle gebeur

De N.S.J.V. zal ondanks alle staanbaar opmarcheeren, onw baar tot de eindzege.

Mijne heeren tot kijk of tot v ren, naar keuze.

Wij vernemen dat Kd. Ma Damme, graphieker van « De Nationaalsocialist » en van NSJV-uitgaven, door Kd. algemeen leider voor vorm stijl bij het V.N.V., aangest als stijlspecteur bij het kwartier der Eenheidsbeu Wij wenschen onzen mede Van Damme geluk met deze de onderscheiding.

Brussel, 18n der Lentemaand

LEO POPPE,

Stafoverste en Pers

pen, ik denk als protest tegen ding van hun neutraliteit, in maand geen eieren willen leg

Een paar van onze verkenner de vijandelijke oranje blanje-ontdekt. Het strijdtoneel w plaatst; stormloop naar den boe in de vlag triestig en slap gepl door den vaandrig, wiens prach tatoeëering op het gelaat gebu de vele roemvolle daden in dez op leven en dood.

Intv che nter was onze klaur, doe nkele ongure el die a s aldwach op een v wje dde nishandeld. Zi aan a schouder tot riem g chn Een zoete tro dat er zich in de vijandelijke l soortgelijk verschijnsel voorde

Doorweekt, doorslijkt, maar lende gezichten, hoorden we het Legioen tot ov r v m ar itro a n hadda t ur j fge a n t laten wann a t toch niet op, dat wij overwinn ven ; zou dat me een schandaal hebben

Het beste bewijs, dat de and ledig « kapot » waren, was wel door hun « Legioenlied » vielen

BRABANT STRIP MAGAZINE

Gratis voor leden van
Brabant Strip vzw, vereniging
van stripliefhebbers
van 9 tot 99,
en van de *Reclamestripclub*.
Wordt niet los verkocht.

Redactie en medewerkers :

Willem Gay, Wim Huygens,
J.P. Legein, Jean Smits,
Yves Kerremans Paul Thys,
De familie Lezy

Werkten mee aan dit nummer:
Nicolas Daenens, Michael Michiels

Eindredactie en opmaak:
Patrick Vranken

Logo's:

Dirk Stallaert, Jef Nys,
W. Vandersteen

INHOUD

De Belgische strip	3
Politieke gronden	8
Hergé en zijn vrienden	20
Koffieklots	30
Reclamestrips	33
Verschijselen	36
Zoekertjes	38

Voorplaat :

De jonge Nationaalsocialist met gag
van *Hanske de Vendeljongen* door
Leo Debudt.

Overname van artikels of illustraties,
zelfs gedeeltelijk, is niet toegelaten
zonder uitdrukkelijke toestemming van
de uitgever.

Lidgeld 1998:

(B): 600fr, nr. **001-2980926-95**

(NI): 40 Nlg, Giro **7616528**

Redactieadres:

Brabant Strip vzw
Berreweide 34, 1840 Londerzeel.
tel: 052/31.23.46
E-mail :Amber-VM@tornado.be

Het nummer van deze maand is in menig opzicht bijzonder : qua formaat, maar vooral qua *toon*. We zijn nog al wel eens ernstig geweest, maar deze maand valt er echt weinig te lachen. Het onderwerp dat we behandelen, *Belgische (strip)-tekenaars tijdens de Duitse bezetting*, zal misschien niet bij iedereen in de smaak vallen, en sommige stukken of afbeeldingen zullen misschien schokken. Dat is niet onze bedoeling geweest. We plaatsen ze echt niet omdat we ze zo mooi vinden, maar je kan gewoon niet over dit onderwerp schrijven zonder ook te tonen waarover het gaat. Ook was het niet de bedoeling met veel moeite oude koeien uit de gracht te sleuren : het gaat wel degelijk om een actueel gegeven. In België halen collaboratie en repressie de laatste tijd dagelijks het parlement en de pers, juist omdat deze problematiek nooit goed verwerkt geweest is. Verder is het zo dat ook vandaag in België politiek tekenwerk verschijnt in partij-publicaties, zelfs met racistische inslag. Het is dus van alle tijden. We maken ons geen illusies, maar misschien kan het tonen van de fouten die vijftig jaar geleden gemaakt werden iemand wijzer maken? Het heeft België en Vlaanderen toen ook niet geholpen.

Verder vond de redactie dat over geen enkele periode zo geheimzinnig gedaan wordt als net over die "vijf jaar". Je leest wel eens een biografie over tekenaars die voor de oorlog al wat krabbelden, tijdens de oorlog "honger geleden hebben, én kou", waarna plots de bevrijding uitbreekt en ook de inspiratie bij beken gaat stromen. Er moet niet nodeloos naar sensatie gezocht worden, maar die vijf jaar kunnen wel degelijk belangrijk zijn om een volledig inzicht te krijgen in een oeuvre of een carrière. In tegenstelling tot wat een argeloze jonge lezer zou veronderstellen, die opgegroeid is met oorlogsfilms waarin

Strips en beeldvorming uit de sombere jaren

helden, spionnen, collaborateurs en Duitsers elkaar constant naar het leven staan, ging het dagelijkse leven tijdens de bezetting in de mate van het mogelijke zijn gewone gang. De bezetter deed er ook alles aan opdat de bevolking die indruk zou krijgen. Het is immers veel makkelijker een land bezet te houden dat "tevreden" zijn dagelijks brood verdient, dan een opstandige bevolking het hoofd te moeten bieden.

Het hoeft ons dan ook niet te verwonderen dat ook op het gebied van publicaties, tijdschriften, kranten, enz... alles zo gewoon mogelijk doorging. Alle uitgaven werden wel aan voorafgaande censuur van de bezetter onderworpen. Al te vaak wordt verondersteld dat alleen beroemdheden zoals Hergé toen in overvloed tekeningen leverden, en zijn naam duikt ook het vaakst op in artikels over collaboratie -of vermeende collaboratie. In werkelijkheid mag dit beeld best eens scherpgesteld te worden. We zullen dan ook pogen om de klok vijftig jaar terug te draaien en een schets te maken van vijf uiterst dramatische jaren.

Voor we van start gaan nog deze, misschien niet onbelangrijke opmerking. Collaboratie met Nazi-Duitsland was in geen geval een louter Vlaams fenomeen, "*het kwam voor in de beste Belgische families*", zullen we maar zeggen. Je kan die stelling ook uitbreiden : je vind waarschijnlijk niet alleen tekenaars die zich inspanden voor pro-Duitse propaganda in België, maar ook in Nederland, Frankrijk, Spanje, Italië, en andere bezette landen. "Helaas", is misschien wel het woord dat hierbij het beste past. Het feit dat wij ons tot België beperken, betekent alleen dat wij schrijven over wat wij kennen of menen te kennen. De rest laten we liever over aan collega's over de grens...

De redactie.

Agenda

4 juli B 30 augustus 1998 Koksijde

Smurfenfestival & Urbanus-expo van 14 tot 18 uur. (zie onder)

18 juli B 16 augustus 1998 Koksijde

Fristi Stripfestival Koksijde, met o.a. expo's 50 jaar Alex en Biebel, animatie, signeeracties.

Van 14 tot 18 uur. Info : 058/51.88.10

26 juli 1998 Koksijde

Grote ruilbeurs ter gelegenheid van Strip Koksijde '98
Brabant Strip & Reclamestripclub zijn aanwezig

30 juli B 16 augustus 1998 Middelkerke

Stripfestival. Thema : western, met Durango en Jommeke

Info : 059/30.52.66

9 augustus 1998 Koksijde

Grote ruilbeurs ter gelegenheid van Strip Koksijde '98

29&30 augustus 1998 Valkenswaard (NI)

13de Brabants stripspektakel in zaal Valkencourt van 10u tot 17u. Info : 0032-11-66.14.73.

5&6 september 1998 Rijswijk (NI)

Stripbeurs in de Darling Market van 10u tot 18u.

13 september 1998 Mechelen

Mechelse Stripbeurs in het C.C. A. Spinoy, Minderbroedersgang 5 van 10u tot 18u. Dirk Stallaert maakt een gelegenheidsuitgave, genummerd en gesigneerd ; men verwacht ook tekenaars.

Voor alle inlichtingen : 09/221.41.90 (Peter Janda)
Brabant Strip en Reclamestripclub zijn aanwezig

20 september 1998 Gent

3de Gentse stripbeurs in het Internationaal Congrescentrum B Citadelpark. Info : 09/221.41.90 (Peter Janda)

Brabant Strip en Reclamestripclub zijn aanwezig

20-27 september 1998 Temse

Tentoonstelling Pom in het gemeentemuseum

27 september 1998 Lier

1ste Lierse stripbeurs georganiseerd door Galaxa, of de fanclub van de Rode Ridder.

Dit vindt plaats in het C.C. De Mol, Aarschotsesteenweg 5 ; Info: 03/482.40.95 (Staf Ceulemans)

Brabant Strip en Reclamestripclub zijn aanwezig

27 september 1998 Duffel

2de Duffelse stripbeurs in zaal De Pollepap

Ledennieuws: opgelet!

Vanaf nu hebben we een nieuw telefoon- en faxnummer! Bovendien is er een antwoordapparaat op hetzelfde nummer aangesloten. Neem nu allemaal pen en papier en noteer :

052/31.23.46

Je kan nu 24 uur op 24 terecht!

Het vorige nummer wordt niet meer gebruikt.

We wensen iedereen een prettige vakantie en we zien elkaar vast op de ruilbeurzen van Koksijde of Valkenswaard, die we zoals elk jaar niet willen missen.

3 & 4 oktober 1998 Hasselt

Strip 2-daagse in de Grenslandhallen. Meer dan 25 tekenaars worden verwacht.

Uitgave van een gelimiteerde uitgave. Uitreiking van de stripprijs "meest beloftevolle striptekenaar"

Open zaterdag van 10u tot 18u en zondag van 12u tot 18u

Info : 011/21.09.18 of 011/23.26.12

Reclamestripclub is aanwezig

18 oktober 1998 Aarschot

16de internationale strip- en platenbeurs in de Stadsfeestzaal te Aarschot.

Inlichtingen : 016/50.20.79

18 oktober 1998 Zedelgem

3de strip- en platenbeurs in C.C. Groene Meersen, Stadionlaan 48 Zedelgem

Info : 050/38.28.83

18 oktober 1998 Temse

1ste Nationale Stripquiz - info : 03/774.10.63

15 november 1998 Antwerpen

Stripbeurs Londenstraat ; info volgt

22 november 1998 Vilvoorde

Stripbeurs in zaal Star, N. de Brauwerestraat Vilvoorde
Inkom vanaf 10u ; info : 02/252.21.68

Verschillende tekenaars komen signeren

Brabant Strip en Reclamestripclub zijn aanwezig

December 1998 Temse

Gedurende de 1ste drie weekends : Tentoonstelling De strip en de zelfklever in de Watermolen

OOK IN DE AGENDA STAAN?

Organisatoren, stuur alle info naar :
Brabant Strip Agenda

p/a Michel Sels

Kreupelstraat 144, 1980 Eppegem

tel : 015/62.33.89

Hoe de Belgische strip in een stroomversnelling geraakte...

Dat het belangrijkste scharnierpunt voor het Belgische stripverhaal het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was, is wellicht bekend, maar als uitgangspunt voor de volgende artikels is het noodzakelijk dat we de zaken toch maar even uitdiepen.

Het verhaal werd immers zelden -eigenlijk nooit- volledig verteld, omdat er bepaalde genante aspecten aan vastkleven. Toch heeft de waarheid haar rechten...

Wij hebben niet de pretentie de lezer hier absolute volledigheid te bieden, maar hebben wel de cruciale periode 1940-1945 zo nauwgezet mogelijk uitgevlood.

- Patrick Vranken -

Vóór de oorlog had Hergé zich al een reputatie opgebouwd bij het Franstalige lezerspubliek, en dat gold wel in heel België, vermits in de Vlaamse gewesten de kennis en het gebruik van het Frans in de jaren dertig nog veel meer verspreid waren dan vandaag. Daarbuiten viel er echt niet zoveel te beleven op stripgebied. Buitenlands was beter. In Vlaanderen was er naast *Zonneland*, dat niet echt een stripblad was, al sinds 1932 het jeugdblad *Ons Volkske*, dat door Eugène Hermans

stripwaar uit deze buitenlandse bronnen, goedkoop en met bewezen degelijkheid. Rob-Vel, die het uithangbord van *Spirou* verzorgde, was tenslotte ook een Fransman. Hergé was qua inspiratie en authenticiteit dus echt een witte merel toen, hij bracht met Tintin en Quick&Flupke de enige Belgische kwaliteitsstrips die de toets met de buitenlandse producties kon doorstaan.

Stop de persen!

Dat veranderde radicaal met de inval van Duitsland in België op 10 mei 1940. Het was slechts een kwestie van dagen vooraleer de Duitsers controle kregen over het Belgische grondgebied. Vanaf 19 mei gold een volledig publicatieverbod. Geen krant, tijdschrift of andere publicatie mocht nog verschijnen. Dat zou trouwens moeilijk genoeg geweest zijn, want de meeste journalisten waren, samen met een groot deel van de bevolking, richting Frankrijk gevlucht. De medewerkers aan kranten en bladen die in de dagen en maanden vóór de oorlog de propaganda tegen Hitler en Nazi-Duitsland flink opgevoerd hadden, kregen het uiteraard warm onder de voeten.

In de Belgische kranten was het fenomeen "krantenstrip" eigenlijk al bekend: politieke of andere cartoons en mopjes, zoals op 10 mei in het Gentse dagblad *Vooruit*, waarvoor Leo Debudt al enige tijd aan de slag was, maar ook echte stripstroken. In *De Standaard* had je Mikkie (Mickey), in *De Dag* Popeye. In *Het Laatste Nieuws*, altijd al één van de meest gelezen kranten, en toen aan de top, verscheen in 1940

TARZAN EN DE VUREN VAN TOHR

door

Edgar Rice
BURROUGHS

151. Ahtea, de koningin van Tohr, keek dr. Wong vol haat aan.
— Zoo, nu heb ik u eindelijk betrapt. Uit uw eigen mond vernam ik, dat ge een vals spel met ons hebt gespeeld, en dat ge alles hebt gedaan om Tarzan en zijn vrienden te redden. Wat hebt ge daarop te zeggen, Wong Tai?
De Oosterling boog minzaam.
— Wat is er te zeggen? Er staat ge-

schreven, dat het noodlot twaalf handen en twaalf voeten heeft, die zich haasten om toe te slaan. Deze onwaardige persoon bezit slechts twee handen en twee voeten. Hoe kan hij iets onderneemen tegen het noodlot?
Dr. Wong keek uit het raam en wendde daarna zijn blik weer langzaam naar Ahtea.
— Ik hoor daarbuiten reeds het doot-

Uwe Majesteit opgeroepen noodlot aan-komen!
Ahtea stampvoette.
— Als ge meent, Tarzan en zijn bende dan hebt ge het mis. Ze kunnen niet bij het paleis komen.
Op een hevel van de koningin namen enkele soldaten Jeanette en dr. Wong mee.
— Naar de zaal van Pan'ee met hen,

om te sterven in de vuren van Tohr! Dr. Wong wist, dat Ahtea nu geen tijd verloren zou laten gaan. De handige Tarzan zou inderdaad kans zien om het paleis binnen te komen, maar... hij zou te laat zijn!

(Wordt vervolgd.)

(alias Pink), verdienstelijk maar zonder dat ietsje meer volgetekend werd. De komst van *Bravo!* in 1936 en van *Spirou/Robbedoes* in 1938 waren de eerste tekenen dat Belgische bladen ook echte stripkwaliteit konden brengen. We mogen niet vergeten dat tot dan toe de Belgische stripmarkt ingepalmd werd door Franse bladen als *Robinson* en *Hop-là*, met bijna uitsluitend Amerikaanse of ook wel Franse strips als *Bécassine*. Ook *Bravo!* en *Spirou/Robbedoes* putten voor de

dagelijks een realistische strip, een strook *Tarzan*, van Burroughs. Zelfs zulke wat ruwe realistische kwaliteit kon toen door zeer weinig Belgische tekenaars geleverd worden, laat staan er ook nog een verhaal bij te bedenken. Bovendien waren de publicatierechten niet duur, zodat we er niet moeten aan denken dat een krant een locale tekenaar de kans zou geven zelf met een "verdienstelijke poging" aan de slag te gaan.

Mobilisatie van de amateurs

En toch was dat precies wat zou gebeuren. De toevoer van Amerikaanse strips liep ineens niet meer zo vlot, wat voor een krant nog geen ramp was, maar voor een stripblad wel. Toen Fransman Rob-Vel ook nog gemobiliseerd werd zette "mijnheer Dupuis" een zekere Joseph Gillain, beroemd geworden als Jijé, aan het werk om het blad zo veel mogelijk te vullen. Dat deed hij met succes, en samen met Sirius en Dineur tilde hij *Robbedoes* tijdens de oorlog zelfs naar een hoger peil. Identiek hetzelfde verschijnsel deed zich voor bij *Bravo!*, waar Jacobs en Laudy aan de slag gingen. Er kwam ook meer vraag naar goeie ontspanning, zodat het beeldverhaal aan belang inwon. Hergé, voor wie elke buitenlandse concurrentie wegviel, zag de kans schoon zijn

strip beter te promoten en een opening te maken naar de Nederlandstalige markt. In *Wonderland*, de jeugdbijlage van de Vlaamse krant *De Dag* kreeg een zekere Willy Vandersteen de kans om met een amateuristisch stripje wat ervaring op te doen. In *Bravo!* zou hij de kans krijgen om te groeien.

Terug aan het werk, bitte, maar...

Niet onbelangrijk in dit verhaal is uiteraard de rol van de Duitse bezetter. Hoewel het wel eens anders voorgesteld wordt (alsof sommige uitgevers toch hun zin konden doen), hadden de Duitsers in feite de touwtjes van de uitgeverwereld stevig in handen. De zaken werden naar trouwe gewoonte *grundlich* georganiseerd. Pers was nodig, pers was zelfs noodzakelijk voor een goed draaiende propagandamachine, zoals ze in de jaren dertig in Duitsland ondervonden hadden tijdens de steile klim naar de macht. De "nieuwe orde" kon alleen gevestigd worden indien het dagelijks leven voor de bevolking zo gewoon en rustig mogelijk zou verlopen, terwijl ze gekneeld en beïnvloedt zou worden door een persapparaat dat schreef wat Berlijn wou lezen.

Achtung voor de censuur!

Controle op de media was dus noodzakelijk en het was belangrijk opnieuw journalisten aan het werk te krijgen. Ongeveer één vierde van de vroegere journalisten gingen op die vraag in. Een aantal uitgevers zag er wel brood in. Het Duits bestuur kon eigenlijk de vraag niet meteen bolwerken. Ook een aantal tekenaars greep gretig de geboden publicatiekansen, waaronder de hiervoor voornoemden, en nog wat anderen die we verderop zullen behandelen. Er waren ook journalisten en tekenaars die weigerden wat dan ook nog te doen onder toezicht van de bezetter. Van productieve vooroorlogse tekenaars als Pink en Jan Waterschoot vinden we respectievelijk slechts enkele onschuldige tekeningen en één stripje terug tijdens de oorlogsjaren. Het zou er kunnen op wijzen dat zij zich als tekenaar tijdens de oorlog zoveel mogelijk afzijdig gehouden hebben.

Vervolg pag. 7

WONDERLAND

GRATIS BIJBLAD VAN "DE DAG" IEDEREN WOENSDAG

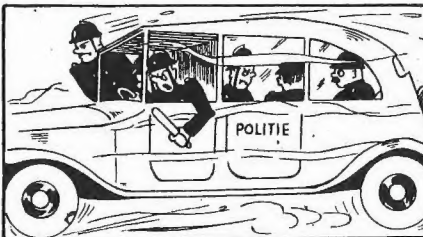
**De tollige
Avonturen
van
PUDIFAR**

**PUDIFAR
ZET
DE BUURT
OP STELTEN!**

(Teekening van WIL.)

pagina 4 :
Tarzan in Het
Laatste Nieuws,
24/6/40

deze pagina
boven: Leo De-
buddt in Vooruit
op 10/5/40.

"Duitsland valt
België aan! Een
even verra-
derlijke als onge-
rechtigde overval
op Nederland en
het Groot-
Hertogdom
Luxemburg" titelt
de krant die dag
nog...

links: Vandersteen
in De Dag, 1941

BONTE Brugge

Losse originele pagina's

* Craenhals	Pom en Teddy	12.000
* Piroton	Michelen dick	1.500
	Jess Long	2.500
Ook volledige Jess Long verhalen van 10 en 16 blz. verkrijgbaar aan		1.500 / pag.
* V. D. Kroft	Sjors en Sjimmi	500 / pag.
Volledige verhalen van ong. 8 blz.		
* Funcken	Doc Silver	1.500
	Witte Ruiter	3.500
	Witte Ruiter (1e)	6.500
	4-pagina verhalen	5.000/4 pg.
* Franz	Thomas Noland	3.000
	Lester Cockney	3.500
	Jugurtha	4.500
Volledig Verhaal van Hannah (deel 3)		46 pag. p.o.t.k.
Remacle	Zwartbaard	3.500
De Moor	Snoe en Snolleke	5.000
	Tijl Uilenspiegel	5.000
Reding	Vincent Larcher	1.500
Bosschaert	grote w/z cover	10.000

De inschrijvingsperiode voor Particulieren en handelaars op de Doris Dobbel Reeks is voorbij.

De boeken komen uit in de loop van 1998 (ik durf geen exacte datum te vermelden want de meeste afleveringen moeten nog bijgewerkt worden).

Bij het verschijnen worden alle intekenaars persoonlijk verwittigd, het komt er nu op aan om nog een beetje geduld te oefenen, waarvoor mijn dank.

Bonte Tweedehands Strips, Boeken en CD's Heidelbergstaat 5 8200 St. Michiels Brugge

Open : di - do 13 tot 19 u
vrijdag 13 tot 21 u
zat 9u30 tot 12 / 13 tot 19 u

Gesloten : Zon- en Maandag

tel : 050 / 39.29.81 (winkel)
050 / 39.04.85 (privé)
fax / tel : 050 / 38.35.78 (tsn. 8 - 21u)

STRIPWINKEL

GITSCHOTELLEI 88
2600 BERCHEM
Tel : 03/236.25.40
Open : Ma-do 12u-18u
Vrij 12u-19u
Za 10u-18u

SIGNEERWEEKEND

Zaterdag 6 juni signeren van 14.00u tot 18.00u

Paul Teng, Walthéry,

Hec Leemans, Aidans, e.a

Zondag 7 juni signeren van 14.00u tot 18.00u

Desorgher, Sikorski, Marc-Renier,

Marvano, Carin, e.a

SPAARACTIE GENUM. EN GESIG.KLEURENPENTEN

FORMAAT 40 x 50 - OPLAGE 200 EX.

Oktober 97: NR 1 : HERMANN (nog verkrijgbaar)

Januari 98: NR 2 : KAS (nog verkrijgbaar)

April 98: NR 3 : RENAUD (JESSICA BLANDY)

Juli 98: NR 4 : DANY

Oktober 98: NR 5 : FERRY (KRON. PANCHRYZIA)

Het Besloten Land

trading cards

verzamel ze!

GEFLOPTE GADGETS

XIII - hoffieservies

Strips - Comics - Cool Media

Parijsstraat 16 - LEUVEN - 016/22.58.40

STRIPWINKEL

COMICS!

NIEUWE, TWEEDE-HANDS EN ANTIQUARISCHE STRIPS

OOK AANKOOP VAN JOUW STRIPS.

PIERKE

F. VAN RYHOVEN-
LAAN 312 (HOEK ANJELIERSTR.) 9000 GENT
TEL : 09 229 70 86

NIEUWE OPENINGSUREN!

van 13.30 tot 20 u.
zat : 10.30 tot 18 u.
zondag : 10.30 tot 13 u.
maandag gesloten

Verboden zonder toelating

Al in 1940 kwam er een perswet die voorschreef dat elke uitgever eerst een toelating moest vragen. Dat gold zeker voor kranten, maar ook voor jeugdbladen als *Robbedoes* en *Bravo!* Ook de stripalbums van Dupuis die tijdens de oorlog verschenen, *Jan Korda*, *Don Bosco*, *De Blauwe Sperwer*, droegen bijgevolg een toelatingsnummer. Daaraan herken je trouwens de eerste druk.

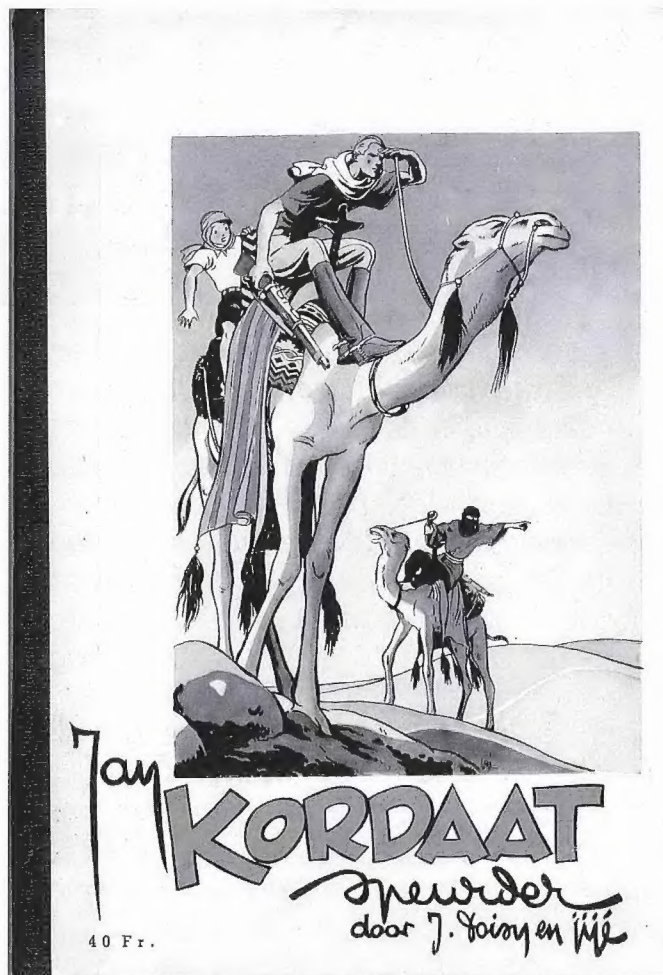
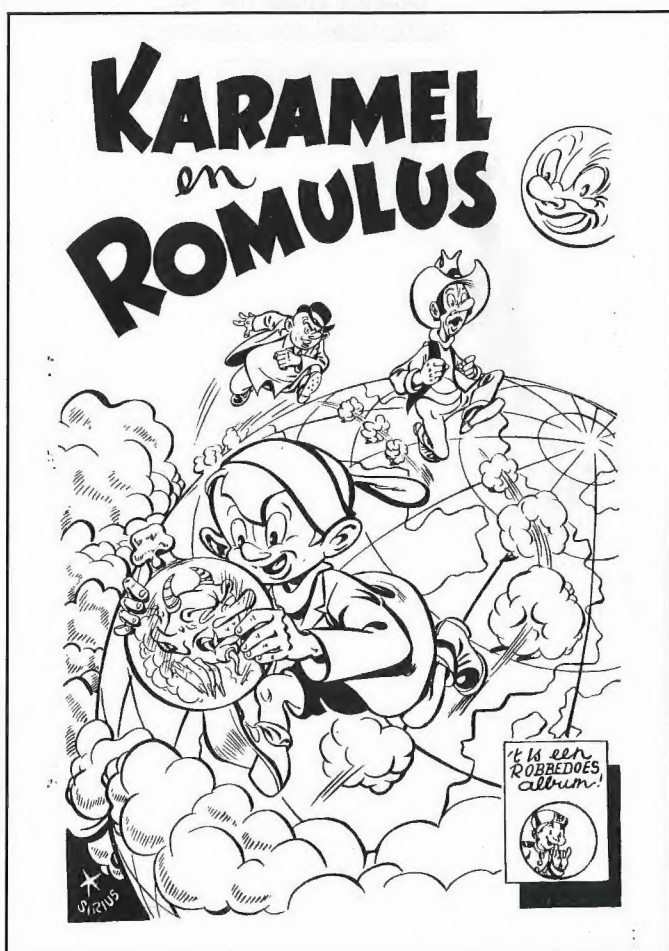
Neutraal?

Over de kranten die in die tijd verschenen kan je rustig stellen dat échte neutraliteit in feite niet meer bestond na de verplichte knieval voor het Duits bewind. De censuur werd immers streng toegepast. Ten gepaste tijde moest dan wel eens een positief artikel ingelast worden over de heldendaden van den Führer en zijn geweldige mannschaft. Hoofredacteurs die weigerden hierop in te gaan, werden bijvoorbeeld vervangen door een andere, meer inschikkelijke chef. Tenslotte had het Duits bestuur nog enkele sterke troeven in handen: de verspreiding van alle publicaties gebeurt centraal door één verdeler.

UITGEVERIJ
J. DUPUIS, Zonen & Co.
ANTWERPEN

Toelating Nr. 7044.

Boven: een "oorlogstrip": Jan Korda Speurder, 1944, door Jijé, en het toelatingsnummer op de verder blanco achterkaft.

Wie weigerde zich neer te leggen bij de censuur, lag de volgende dag gewoon niet in de winkel. Toen de verwickelingen van de oorlog ook nog papierschaarste met zich meebrachten, werd het papier uiteindelijk alleen nog verstrekt aan die uitgevers die de bezetter zeer goed gezind waren. De echte collaboratiepers dus.

Robbedoes stopt

Dat betekende ook het einde van Robbedoes in 1943. Met een handig trukje wisten ze bij Dupuis de doodstrijd weliswaar nog wat te rekken: toen bleek dat het papier bijna op was, werd eerst overgeschakeld op een tweewekelijkse, dunner uitgave. Op het moment dat er echt niets meer kwam, vroeg de uitgever de toestemming tenminste nog het verhaal van Jan Korda te mogen afmaken. Dat werd toegestaan, waarop Jijé prompt aan het werk gezet werd en nog zoveel mogelijk platen uit zijn pen perstte! Daardoor werd dit een extra-lang verhaal, en betekende het woordje "einde" onder de strip op 2/9/1943 meteen het einde van de oorlogsseditie van Robbedoes. Bona fide uitgevers, journalisten en tekenaars die beseften waar de grenzen van het aanvaardbare lagen, werden dus ten lange leste gedwongen er mee op te houden. Zodoende betekende na de bevrijding het feit dat je gewerkt/ getekend had tijdens de oorlog niet persé dat je gecollaboreerd had. Daarvoor speelden andere criteria een rol, zoals we hierna zullen zien. Anderen, wiens principes rekbaarder waren of graag brood én liefst wat meer op de plank hadden, gingen immers een eind mee in de collaboratie. De ene tekenaar ging al wat enthousiaster tekeer dan de andere, zoals we zullen merken...

Links: Karamel en Romulus (van Sirius) verscheen grotendeels in het Robbedoes Jeugalbun 1943, en pas na de bevrijding in album.

De politieke achtergronden van collaborerende tekenaars

Om meer duidelijkheid te scheppen over de draagwijdte van het werk van een aantal tekenaars tijdens de Duitse bezetting, trachten we een overzicht te brengen van hun publicaties in de toenmalige pers. Omdat we het onderscheid duidelijk moeten maken tussen de "neutrale" pers en de collaborerende pers, schetsen we noodgedwongen eerst de activiteiten van bepaalde politieke bewegingen. De pers beschrijft immers de pogingen van die bewegingen om de Duitse bezetter ter wille te zijn. Diezelfde bezetter pastte in ons tweedrachtig landje handig het "verdeel en heers"-principe toe. Geen van beide bevolkingsgroepen mocht het overwicht krijgen, en binnen elke groep mocht ook geen enkele politieke partij oppermachtig worden. We starten ons verhaal aan Vlaamse zijde.

- Jean Smits -

Het VNV vóór de bezetting.

Het "Vlaams Nationaal Verbond" werd in 1933 opgericht onder leiding van Staf De Clercq. Deze politieke beweging had als doel "de bevrijding te bewerken van het Vlaamsche Volk en de bevordering van de Nederlandsche volksgemeenschap". Met andere woorden : het VNV was Vlaamsgezind en vóór de hereniging van de Nederlanden. Een federalistisch België werd als een eerste stap in de goede richting beschouwd. Maar het VNV was ook vanaf het begin een autoritaire en totalitaire beweging. Autoritair omdat het de democratische staatsvorm verwierp en het parlementair syteem slechts noodgedwongen aanvaardde, en ook binnen de beweging zelf het *leidersprincipe* vooropstelde. Totalitair omdat het geen politieke concurrent naast zich duldde en op alle terreinen van het openbaar leven het monopolie opeiste.

Het VNV-dagblad Volk en Staat

Vanaf 30 september 1934 verklaart het dagblad *De schelde* zich openlijk aanhanger van het VNV. Het blad zong tevens de lof van het nationaal-socialisme en was op zijn zachtst gezegd pro-Duits. Op 15 november 1936 verandert de naam van *De Schelde* in *Volk en Staat* en wordt de VNV-strekking opnieuw bevestigd. In '36 krijgt het VNV de meerderheid van de aandelen in handen en vanaf dan nam de krant een wat gematigder standpunt in. Het VNV voerde toen immers een politiek van strikte neutraliteit onder het motto "nooit meer oorlog" en "Geen Vlaams bloed voor vreemde belangen".

Een karikatuur van Armand Panis in *De Schelde* die de grieven van de Vlaamse beweging tegen België mooi samenvat : o.a. de georganiseerde verfransing van Brussel ; de niet-nageleefde taalwetten ; en centraal dit emotionele punt: Vlaamse Front-soldaten waren in 14-18 voor België gesneuveld, maar ondanks beloftes volden de Vlamingen zich nog steeds rechtenloos .

In de propagandatekeningen voor de Vlaamse collaborerende bewegingen werd volop gebruik gemaakt van de "grote Vlaamse symbolen".

Door het inspelen op emotioneel geladen thema's als de ontvoogding van Vlaanderen, dat "eeuwenlang verknecht geweest was maar steeds moedig gestreden had tegen de overmacht", werden idealistische jonge mannen aangelokt om als kanonnenvlees te gaan sneuvelen aan het Oostfront.

Ondanks de wat wrange bijmaak hebben de tekeningen van Panis onmiskenbaar een esthetische waarde.

De cover voor de Nationaal-socialist van 16/8/41 (rechts) vat het perfect samen: in de aloude traditie van de strijd tegen de Fransen in de Guldensporenslag (1302) en de Boerenkrijg (1798), en het verzet in de Spaanse tijd tegen de scheiding der Nederlanden (1570), trekken Vlaamse zonen in 1941 achter het vaandel van het Vlaams Legioen op tegen de Sovjetunie.

Onder: affiche van Panis.

De Nationaalsocialist

ORGAAN VAN HET VLAAMSCH NATIONAAL VERBOND

1^e Jaargang ~ N° 10

Weekblad ~ Prijs: 1 fr.

16 OOGST 1941

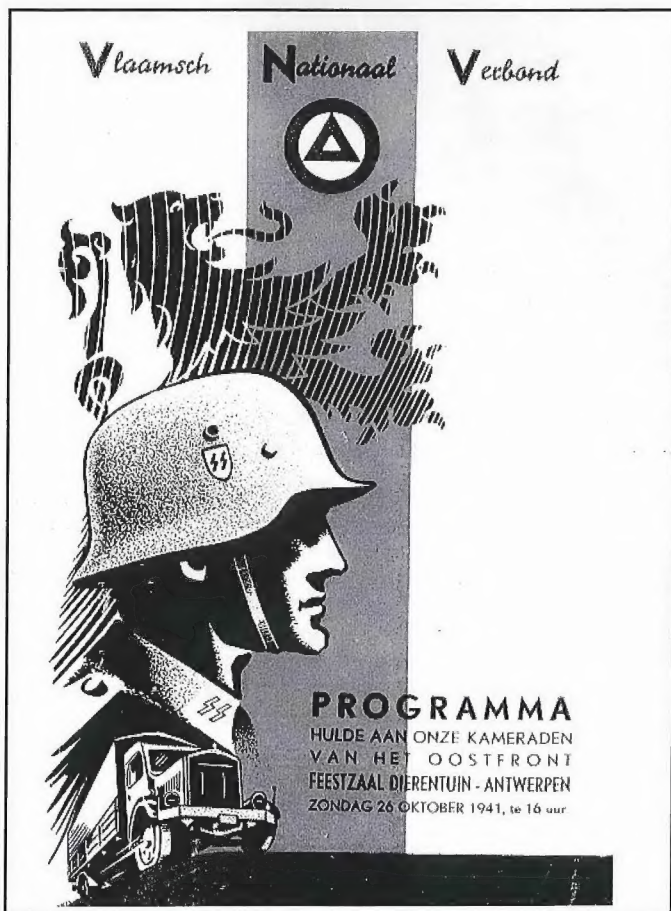

Collaborateurs in de concurrentieslag

In mei 1940, nog tijdens de 18-daagse veldtocht nam het VNV contact op met de Duitsers en stelde zich onmiddellijk ten dienste van de invaller. De Clercq hoopte dankzij de Duitsers de Vlaamse belangen te kunnen verwezenlijken: hij drong aan op een strenge toepassing van de taalwetten, de officiële vastlegging van de taalgrens en de verwezenlijking van de culturele autonomie. Op termijn hoopte hij op een zelfstandige staat op Grootnederlandse basis. Het VNV bleef ook streven naar de *totale macht* in Vlaanderen en besepte dat ze die alleen maar kon verwerven door de Duitsers ter wille te zijn. Er was echter concurrentie: het militair bestuur had niet alleen het VNV maar ook de Nationaal-socialistische Vlaamse arbeiderspartij (de NSVAP), het Verdinaso en Rex ertoe gemachtigd politieke vergaderingen te houden. Rex was een Belgicistische, Franstalige partij, met een Vlaamse afdeling. Het gevolg laat zich raden: de collaborerende partijen maakten ruzie om de macht en sloofden zich uit in een opbod van "wie-is-hier-de-trouwste-nationaal-socialist?".

L'union fait la force?

Op 10 mei '41 slaagt het VNV erin een aantal andere partijen op te slopen in een eenheidsbeweging. Op dat moment wordt het doel van het VNV "de vestiging van de nationaal-socialistische orde in Vlaanderen. ..." en betuigt het "ons vertrouwen in het nationaal-socialistische Duitsland en in zijn Führer en Rijkskanselier Adolf Hitler... Wij hebben de stellige hoop dat hij de politieke, kulturele en economische toekomst van het Nederlandsche volk beveiligen zal... Wij zijn bereid om met inzet van alles waarover wij beschikken, mede te arbeiden aan de totstandkoming van een nieuwe orde in Europa, waarin het Germanendom al zijn mogelijkheden zal kunnen ontplooiën". Hierdoor werd mei 1941 een belangrijk keerpunt in de collaboratie, een "point of no return".

Geen terugweg

De belangen van de traditionele Vlaamse Beweging werden vanaf dan plots ondergeschikt aan het nationaal-socialisme. Het is dan ook op dit moment dat een aantal idealistische Vlamingen de beweging teleurgesteld de rug toekeren, omdat het duidelijk de verkeerde kant opgaat.

De nieuwe, uitgesproken pro-Duitse koers, is te wijten aan het feit dat er nog belangrijke concurrentie overblijft voor het VNV. Op bevel van Hitler en Himmler werd in augustus '40 de Algemene SS-Vlaanderen opgericht als tegengewicht voor het VNV. Deze 100% Duitsgezinde politieke en militaire beweging streefde enkel naar de macht en van Vlaamse belangen was er geen sprake meer. Vlamingen werden Duitsers, ingelijfd bij de Duitse Waffen-SS.

Het Vlaams Legioen

Onder andere door de werving van vrijwilligers voor een Vlaams Legioen voor het Oostfront bleef De Clercq strijden voor de erkenning als enige leidinggevende beweging in Vlaanderen. Deze vrijwilligers zouden echter zonder pardon bij de Waffen-SS ingelijfd worden, en de VNV-leiding wist dit. Toch liet het VNV de collaboratiepolitiek en de werving voor de Waffen-SS niet varen. En er kwamen nog nieuwe concurrenten bij: vanaf midden '41 sloot de oorspronkelijk uitsluitend culturele vereniging Devlag (de *Deutschs-Vlamische arbeidersgemeinschaft, ter bevordering van de culturele banden tussen Vlaanderen en Duitsland*) zich gewillig aan bij de doctrine van de Algemene SS-Vlaanderen: de "Anschluss" van Vlaanderen bij het Derde Rijk. Ook het extreem anti-joods racisme van de SS werd overgenomen en de redding en verdediging van het zuivere arische ras gepropageerd. Het VNV zag Devlag aan belang winnen en overgaan tot de absolute collaboratie. Devlag stak het VNV ook de loef af inzake recruitering voor de Waffen-SS en de verovering van de jeugd, terreinen die het VNV als de zijne had beschouwd.

Conclusie

Het VNV heeft zich duidelijk tot "opbod-politiek" laten verleiden, maar deze verregaande collaboratie heeft nooit tastbare resultaten voor Vlaanderen opgeleverd. Vlaanderen kon integendeel zijn zelfstandigheid vergeten en zou uiteindelijk ingelijfd geweest zijn bij het Derde Rijk. Alleen de radicale, absolute collaboratie van Devlag vond nog gehoor bij de Duitsers.

De rol van de tekenaars

Tekenaars en illustratoren werden aan het werk gezet om een "Vlaams" beeld te schetsen van de collaboratiebeweging. Het is echter een vervalst beeld geworden.

Zo werd ook Tjil Ullenspiegel, een ander emotioneel Vlaams symbool, misbruikt voor propagandadoeleinden. "De asche van Claes klopt op mijne borst..." is een citaat uit de 19^e- eeuwse roman van Charles de Coster.

In het verhaal draagt Tjil een zakje mee met de asse van zijn vader (die door de inquisitie verbrand werd), vastbesloten om het onrecht te wreken. Tjil wordt vrijheidsstrijder. Op deze grote wervingsaffiche (80x125cm) wordt zo gesuggereerd dat aansluiten bij de Waffen-SS toch het minste is wat de jonge Vlaming voor zijn (voor)ouders kan doen. Ongelofelijk maar helaas waar. De tekening is van Gard Vanmechelen. Een weinig subtiële uitgave van Ersatzkommando Flandern der Waffen-SS

Overzicht van de Vlaamse pers

Voor alle duidelijkheid: het volgend overzicht van de Vlaamse pers tijdens de bezetting is niet volledig. Dit is deels te wijten aan het feit dat er tot hiertoe nooit een volledig overzicht is verschenen en er ook geen volledig archief van bestaat. Daarenboven hebben we ons ook beperkt tot de voor (strip)tekenaars relevante pers, omdat deze lijst bedoeld is als naslagwerk voor wie oorlogswerk van tekenaars wil situeren in de juiste context.

De pers van het VNV

Volk en Staat : Het VNV-dagblad verscheen opnieuw vanaf 13 juni '40. Het blad haalde in de periode '42-'44 een oplage van meer dan 50.000 exemplaren tegen slechts 10.000 voor de oorlog.

De Nationaalsocialist : Weekblad, eerst 'orgaan van het Vlaamsch Nationaal Verbond' later 'Orgaan van de eenheidsbeweging VNV', van begin '41 tot '44.

De jonge nationaalsocialist later *De Blauwvoet* : maandblad, vanaf augustus '41, opgestart naar aanleiding van de oprichting van het NSJV, de jeugdbeweging van het VNV. Deze beweging werd de tegenhanger van het door de Devlag opgerichte "Hitler Jeugd Vlaanderen". Het NSJV bleef strijden voor de Vlaamse eigenheid, kwam in aanvaring met de Duitse bezetter en de lakse pro-Duitse houding van het VNV en herdoopte begin '44 het blad in *De Blauwvoet*

De Illustratie : Weekblad 27 nummers van 19 februari '44 tot 26 oogst '44, hoofdredacteur: Bert Peleman.

Volk en cultuur : Weekblad, cultureel en a-politiek tijdschrift.

Het Weekblad voor de Jeugd

Robbedoes

is weer overal
verkrijgbaar

Verschiint iederen
Donderdag

75 centiemen per nummer

1615

Advertentie in *Volk en Staat*, 31 augustus 1940

De pers van de Devlag

De Rijksuitgave van Het Vlaamsche land : Dagblad vanaf 1 jan. '41, verspreid onder de Vlaamse arbeiders in Duitsland, had een uitgesproken Devlag-strekking (in tegenstelling tot de "landelijke" uitgave, die een informatieve krant was met katholieke inslag).

De Gazet : Dagblad vanaf '43, de officiële spreekbuis van Devlag, haalde begin '44 een oplage van meer dan 100.000 ex. omdat het een sensatie-boulevardblad was dat de lezers slechts geleidelijk en met mate wilde indoctrineren. De radicale ideologie vindt men in de periodieken:

De Vlag : Maandblad van de Devlag, bestond reeds voor de oorlog en behield oorspronkelijk zijn cultureel imago, vanaf '41 krijgt het een meer politiek karakter.

Balming : Weekblad vanaf 18/04/43, radicaal van strekking en het propageerde de aansluiting van Vlaanderen bij het Duitse rijk. Het blad blijft na de bevrijding in Duitsland voortbestaan voor de gevluchte Vlamingen.

De pers van de Algemene SS-Vlaanderen

De SS man : Weekblad van de Algemene SS-Vlaanderen, vanaf 7 december '40. Het nam vaak een brutaal anti-Belgisch standpunt in en liet niet na te dreigen met het

Advertentie
voor
Winterhulp
in Volk en Staat
van
11 februari
1943.
Tekening
gesigineerd
"Wij"

concentratiekamp voor de tegenstanders van het nationaal-socialisme. Het blad viel ook op heftige wijze de Katholieke kerk aan.

De "niet-politiek gebonden" dagbladpers

Het Algemeen Nieuws : beheerd door NV De Standaard en gedrukt bij NV Periodica. De erfenamen van de vooroorlogse *Standaard* en *Het Nieuwsblad*, met hetzelfde personeel als voor de bezetting. De krant haalde een gemiddelde oplage van rond de 150000 exemplaren met pieken tot over de 200000. Van neutrale strekking, bracht enkel pro-Duits gekleurde bijdragen wegens de censuurvoorschriften.

Het Laatste Nieuws : "Gestolen" krant vermits de familie Hoste, van de gelijknamige uitgeverij, gevlucht was. Het meest gelezen dagblad in Vlaanderen met een oplage van meer dan 200000 exemplaren in de periode '41-'42. Gemaakt door een deel van het vooroorlogse personeel. Een Vlaamse krant die de staatkundige eenheid van België verdedigde.

De Dag : Uitgegeven door de NV Patria. Zelfde personeel en beheer als voor de bezetting. Naar eigen zeggen in dezelfde lijn als voor de oorlog: "volks en vlaamsgezind". Oplage rond de 80000 exemplaren, die zakt naar 45000 in '43, waarschijnlijk te wijten aan het verschijnen van "De Gazet". De richtlijnen van de Duitse censuur werden slaafs gevolgd. *De dag* was wel vlaamsgezind maar nam geen extreem anti-Belgisch standpunt in. Het einde van de bezetting was ook het einde van *De Dag*.

De pers van collaborerende maar "niet-politieke" organisaties

De Unie der hand en geestesarbeiders : eenheidssyndicaat opgericht door de socialist en royalist Hendrik De Man op 22/11/40. De Unie werd in haar sociale politiek tegengewerkt door de Duitsers. Reeds in juni '41 krijgt De Man spreekverbod en in de loop van '42 neemt het VNV het voorzitterschap over.

Vooruit : dagblad

Arbeid en Volk : maandblad, vanaf '41

Volk aan den arbeid : maandblad later veertiendaags van maart '42 tot september '44 met o.a. Bert Peleman als medewerker.

De Nationale landbouw en voedingscorporatie : onder beheer van Piet Meeuwissen

Volk en bodem : weekblad.

Armand Panis (1907-1997)

Armand Panis begint zijn carrière van striptekenaar in de jaren dertig met Klopstok, een stopcomic in Radiomagazine. De rakkersclub, één-pagina gags rond een bende kinderen, is duidelijk een voorloper van De lustige kapoentjes in het kinderweekblad De rakkersclub (1937). Panis verzorgt ook de cover. Onder het pseudoniem Pik maakte Panis reeds vanaf het begin van de jaren dertig politieke cartoons en politiek geëngageerde illustraties voor De Schelde, Volk en Staat en het VNV-weekblad Strijd. Onder de naam Panis illustreerde hij Vlaamsgezinde teksten en uitgaven van het VNV. We vonden ook al een propaganda-affiche voor het VNV op het einde van de jaren dertig. Armand Panis tekende dus al vóór WOII met sterk Vlaams-nationaal engagement.

De bezetting

Tijdens de hele periode van de bezetting blijft Panis publiceren in Volk en Staat. Opvallend zijn de grafisch prachtige tekeningen in De nationaalsocialist, die werven voor het

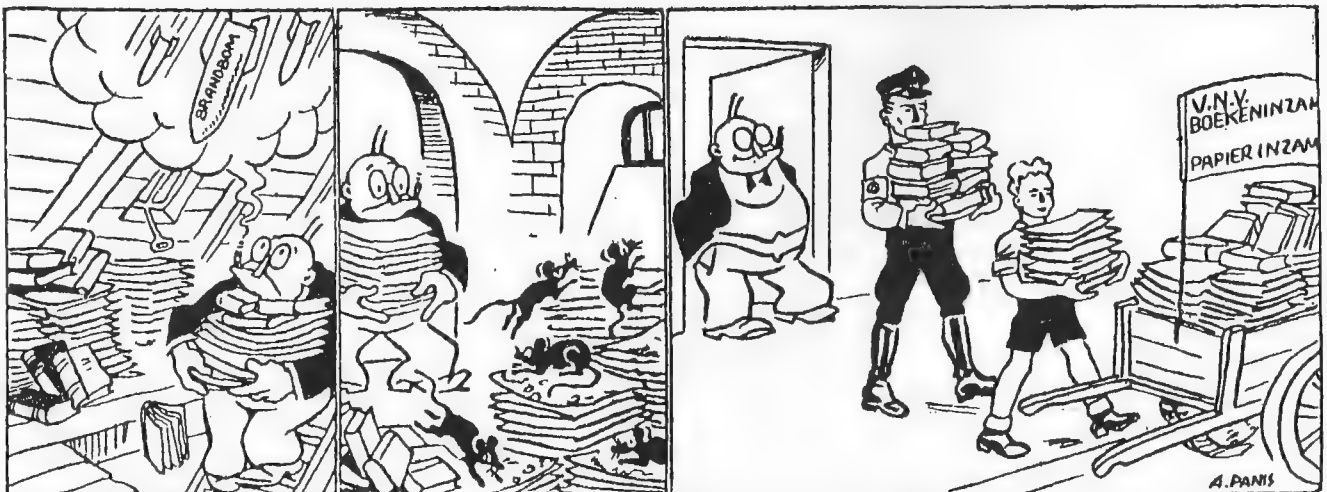

Oostfront. Bekend is ook een wervingsaffiche voor De zwarte brigade met opschrift "t Is tijd, sluit aan bij de zwarte brigade". In de loop van 1942 verdwijnen echter zijn politieke cartoons en Vlaams geëngageerde illustraties. Vanaf dan beperkt zijn bijdrage zich tot de stopcomic Klopstok (vanaf 1943) en het illustreren van feuilletons, o.a. De jeugd van Tijl Uilenspiegel door Raf Verhulst (in 1941) en een roman van Courts-Mahler.

Fragment uit Siegfried, realistische strip met ondertekst. Onder : wegens de papierschaarste werden grote papierinzamelingen georganiseerd.

Zijn medewerking aan De nationaalsocialist stopt eveneens in de loop van 1942. In een gesprek dat we nog net voor zijn dood met hem hadden, verklaarde Panis dat zijn idealisme een deuk kreeg toen bleek dat het VNV steeds verder boog voor Nazi-Duitsland en een eigen Vlaamse staat een utopie geworden was. In vergelijking met zijn collega's valt op dat we van Panis weinig racistische, anti-Joodse tekeningen vonden. Het "Vlaams" engagement primeert bij hem.

Klopstok weet blijf met zijn oud papier

Neutraal stripwerk

Volk en Kultuur plaatst in 1941 oudere grappen van Klopstok, herdoopt in Meneer Kwak. In De jonge nationaalsocialist, later De blauwvoet, verschijnen illustraties en de realistisch getekende strip Siegfried van juli 1943 tot april 1944.

De veroordeling

Op 4 juni 1947 wordt Armand Panis door de Krijgsraad van Antwerpen veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf, wegens het met een kwaad opzet 's vijands politiek of plannen in de hand te hebben gewerkt. Van rechtswege wordt hij levenslang ontzet uit al zijn rechten als Belgisch burger, inbegrepen een publicatieverbod. (Belgisch Staatsblad 10-11 november '47). In 1949 vroeg en kreeg hij een herziening van het proces, waardoor hij in plaats van levenslang, tien jaar publicatieverbod

Heroïsche covertekening met "soldatengebed" van Bert Peleman, in feite een oproep tot de strijd.

krijgt in krant of tijdschrift, te rekenen vanaf 4 juni 1947.

Naoorlogs stripwerk

Op die manier maakt Armand Panis in de jaren zestig toch nog een aantal strips: *De avonturen van Professor Kwit*, twee albums: *De verdwenen planeet* en *De tijdraket*, onder pseudoniem Sinap en op scenario van L. De Groof. Verder vonden we een aantal illustraties en korte strips voor *Kuifje* in het begin van de jaren vijftig, o.a. reclamestrips voor chocolade Victoria (*Avontuur in de Far-West* en *Choko het nikkertje*). In het katholieke maandblad *De volksmissionaris* verschenen twee strips: *Te paard door Indië* en *Het wezeke*. Bekendheid verwierf hij vooral nog door zijn bijzondere illustraties bij de reeks geschiedenisboekjes *De historische verhalen*, vanaf 1955. Armand Panis was zonder enig twijfel de meest getalenteerde Vlaamse tekenaar van zijn generatie. Jean Smits

In *De tijdraket* (1969) komen de hoofdfiguren midden in de Guldensporenslag terecht, en ja, de Vlamingen mogen dan toch nog eens winnen! Het is inderdaad een mirakel...

Leo Debudt

Leo Debudt werd geboren op 19.02.1919 te 's-Gravenhage. In het socialistische dagblad Vooruit zet hij vanaf oktober 1939 het werk van zijn overleden leermeester, Fritz Van Den Berghe voort, namelijk de strip *Uit mijnen album* op tekst van Richard Minne, en de illustraties bij teksten van Gaston Cromme. We vinden ook tekeningen en cartoons in *De pinnekesdraad*, een weekblad dat gratis verspreid werd onder de Belgische soldaten in de eerste maanden van 1940. Hoewel vaak ook zijn volledige naam vermeld wordt, signeert Leo Debudt zijn werk in de oorlogsjaren met "Leo". Hij zal dit pseudoniem blijven gebruiken tot de bevrijding...

De bezetting

Heel de bezetting door levert hij door elkaar zowel zwaar geëngageerde propaganda als neutraal strip- en tekenwerk voor een hele reeks collaborerende bladen. Je kan je afvragen of er wel een blad is waarvoor hij niet getekend heeft...

In *Vooruit*, een dagblad dat opnieuw verschijnt maar natuurlijk onder Duits toezicht staat, verschijnt *Mijnheer Dinges*, een stopcomic vanaf '41

In *Volk en Staat* vinden we *De wereldreis van Flip en Flop*, stripverhaal op scenario van Blanka Gijssels vanaf 20 april '41. Verder ook Illustraties en cartoons voor de kinderrubriek "Voor ons jonge volkje" o.a. de illustratie bij de rubriek "De plezierige vragenbus", maar ook politieke cartoons die de draak steken met de geallieerden.

Veelzeggende cover van Leo Debudt, januari 1942

Aankondiging van het inderdaad mooie stripje Flip en Flop, in *Volk en Staat* 20 april 1941

In *Arbeid en Volk*, maandblad van *De Unie der hand en geestesarbeiders* brengt hij verschillende tekeningen.

In *De nationaalsocialist* vinden we propagandacovers, politieke, ook anti-joodse cartoons en illustraties.

In *De jonge nationaalsocialist* tekent hij talrijke illustraties, en ook *Hanske, de vendelknaap* en *Grietje het Kerlinneke*, een gagreeks over de jeugdbeweging van het VNV (1942).

In *Balming* verschijnen illustraties en cartoons voor de kinderrubriek. Verder ook *Gawijn, de dappere* in 1943-1944, een stripverhaal, zwaar geïnspireerd door *Prins Vaillant* van Hal Foster en *Flash Gordon* van Alex Raymond. Tijdens zijn carrière draaide Debudt zoals bekend zijn hand niet om voor een plagiaatje meer of minder.

In *Ons rakkersblad*, een uitgave van Ivanov, Gent, verscheen ten slotte een herdruk van *Mijnheer Dinges* en *Flip en Flop* (eind 1943 begin 1944).

Een sigaret houdt er den moed wel in !

Daarom geven wij allen vijf sigaretten als

PAASCHGESCHENK

voor onze soldaten en N. S. K.-mannen aan het Oostfront. En moeder de vrouw heeft reeds haar vijf klontjes suiker per persoon gereed gelegd? Goed zoo! VOJO-Paaschgeschenken voor onze Jongens aan het Oostfront.

"Een sigaret houdt er den moed wel in!". Ongezonde reclame van Leo in *Volk en Staat* 21/22 -3-1943

De veroordeling

"L. De Budt (uit Gent) behoort tot de beschuldigten op het proces van de Vooruit wegens het dienen van de vijandelijke propaganda en het veranderen van de wettelijke instellingen" (uit: Gazet van Antwerpen 3/3/47).

"De Krijgsraad van Gent veroordeelde op 30 juni 1947 Leon De Budt tot zes maanden gevangenisstraf en hij wordt levenslang ontzet uit de rechten opgesomd bij artikel 123-6 van het Strafwetboek. Motivatie: a) met kwaad opzet, 's vijands politiek te hebben gediend... tussen 1 juni '40 en 29 januari '43; b) wetens 's vijands politiek te hebben gediend

VOORBEREIDING. — Stel ze voor, Mr. Goldstein, dat ze mijn man willen doen werken.... daarom oefent hij zich een beetje.

en wetens een propaganda te hebben geleid, tussen 28 januari 1943 en 3 september 1944". (uit: Belgisch Staatsblad 16/10/47)

Op 2 maart 1951 wordt zijn proces herzien door de rechtbank van eerste aanleg te Gent. Hij wordt nu "vervallen verklaard voor een termijn van vijf jaar, van de rechten voorzien bij artikel ... en dit

vanaf 27 januari '46 (uit: Belgisch Staatsblad 26 april '51). Het komt er dus op neer dat hij vijf jaar lang een publicatieverbod krijgt en geen politieke activiteit uit mag oefenen. Op het moment van de uitspraak is het dus voorbij.

Naoorlogs stripwerk

Na de bevrijding begint hij -al vóór zijn veroordeling- opnieuw te werken, weliswaar onder het nieuwe pseudoniem "Buth". Net als tijdens de oorlogsjaren kent zijn productiecapaciteit geen grenzen. Hij hervat zijn werkzaamheden bij Ivanov, waar hij o.a. de *Ivanov's almanak* van '47 illustreert. Voor het dagblad *Het Volk* begint hij dan -al in 1946- aan zijn meest gekende strip *Thomas Pips*, die dagelijks in de krant verschijnt.

Boven : anti-joodse cartoon van Leo in *De Nationaalsocialist* van 21 november 1942 : "Stel u voor, Mr. Goldstein, dat ze mijn man willen doen werken...., daarom oefent hij zich een beetje".

Links : "1942 : Wij zijn bereid!" Cover van Leo, 3 januari 1942, mét nieuwjaarsboodschap van den leider, Staf De Clercq. Hou-Zee!

Voor het weekblad *Taptoe* maakt hij in '46-'47 covers, illustraties en ook de strips *De blauwe wolk* en *Marco Polo*. Het katholieke kindermaandblad *Tam Tam* brengt in '48-'50 de strip *Het geheim van de brousse*. In *Zonneland* ('49-'50) verschijnt *Op zoek naar de zonne-eilanden* op tekst van John Flanders. Tussen '60 en '69 verschijnen zijn strips aan de lopende band in *Zonneland*. Pips verhuist in de jaren vijftig naar de wekelijkse kinderbijlage *'t Kapoentje*, waarvoor Buth nog tot in de jaren tachtig ook veel stripjes en illustraties heeft gemaakt, en waaraan hij zijn bekendheid dankt. Jean Smits

Droevig nieuws uit Gent?

Leo Debudt tekende tijdens de oorlog blijkbaar alles, maar ook opvallend veel werk voor de jeugd.

In *De Jonge Nationaal-socialist* vinden we -op de onschuldige kinderpagina's- ruwweg dezelfde sfeer die vanaf de jaren vijftig 't *Kapoentje* zou kenmerken, toen het voor een groot deel gevuld werd met illustraties van Buth.

En wie vinden we ook terug in *De Jonge Nationaalsocialist* en in *De Blauwvoet*? Een zekere Rik, die evenals Leo illustraties maakt op de kinderpagina's.

De Kapoentjessfeer, welzeker..

DE PLEZIERIGE VRAGENBUS

Jeannine Bernaux uit Antwerpen vraagt : Goede raadgever van alle kleinen, kunt ge nie niet helpen in mijn moeilijkheid? Ik ben een zeer ernstig meisje, maar eens in de klas heb ik prodigieus lust om te lachen en doe het dan ook gewoonlijk waarvoor ik veel slechte punten krijg. Weet ge een uitkomst, beste heer Leo?

Ziezo, meisje, nu zult ge geen slechte punten meer krijgen en altijd hetzelfde ernstig gezicht, hebben.

DROEVIG NIEUWS UIT GENT

Kaproen

Van Kaproen is de identiteit nooit officieel vastgesteld. De tekenaar is het meest bekend geworden wegens het boekje Zo zag Brussel de Dietsche Militanten!, (1942, op tekst van een zekere Ulenspiegel) dat in 1996 heruitgebracht werd door uitgeverij Drogenoek (die zich in de reproductie overigens distancieert van de inhoud). Voor het originele zwarte boekje met rode kaft betaalt de verzamelaar immers een flinke duit.

De bezetting

We vonden ook nog andere tekeningen van Kaproens hand in de collaborerende pers. Neem nu de voorpagina van Volk en Staat van 19/06/42. De tekening toont een Zwarte Brigade - Dietse Militie-man die met een zweep een aantal Joden uit elkaar jaagt, met als begeleidende tekst: "Ze fluisteren en liegen maar zien de sterren vliegen". Twee dagen later, in de krant van 21/22 juni '42, verschijnt een eerste strook van Bart de brigademan: "Ook eerlijk kan men handel drijven-men ondervindt het aan den lijve". Commentaar is overbodig. In totaal vonden we drie gags van Bart de brigademan terug (zie pag.17). Verder is er nog een wervingsaffiche voor de Dietsche Militie - Zwarte Brigade. Deze propaganda-affiche

Op zijn stokpaardje met gulden sporen heeft de Brusselaar zijn slag verloren.

Engelsch, Russisch of Amerikaansch formaat: wee hen! als de « goedendag » ooit slaat!

STROOK

uitgave B

BEZIT U REEDS
MIJN KAMP
door
ADOLF HITLER
In echt leunen bund, donkerblauw met goud bedrukt.
PRIJS: fr. 45,- in overkorte uitgave 851 bladzijden.
Verkrijgbaar met 3 maandelijksche stortingen van fr. 20,- (portie inbegr.)
Boekhandel «VOLK EN STAAT»
Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven, Lier

alle diensten: 386.53 (3 lijnen) - Postrekening 77.08 60 cm 7.5 CENT - 15 Rd., 1.25 FRANSCHE FR.

nr 145, verslag, 19.06.1942

Angelsaksische bevoorradingsscheepvaart wordt onverminderde kracht voortgezet en metende 109.000 B. R. T.

en gebracht

SEBASTOPOL BESLISSING

en het fort "Maxim Gorki"

voor de R.A.F.

... van 3 tot 16 juni ver-
... 137 boven de
... in Noord-Afri-
... zelfde tijdstip
... tegen Groot-Brit-
... verloren.
... voor Sebastopol
... kommandan-
... infanterie elko-
... Schirmer en luiten-
... bijzondere dapper-

Eerste-luitenant Marseille haalde in Noord-Afrika in nog geen 24 uur tijd 10 vijandelijke vliegtuigen naar bene-
den, en bracht daardoor het aantal zijner luchtvoorzieningen op 101.
De duikboten, onder bevel van luitenant-kapitein Mohr, Topp, Witte en van Rosendael, en van eerste-lit-
nant-ter-zee Iles, hebben zich bij de aanvalen op de vijandelijke bevoor-
radingscheepvaart bijzonder ondersche-
den.
De met het eikenhof van het ridders-
kruis van het Izeren kruis gedecoreer-
de luitenant Strelow, kommandant van een jachtvliegtuig, is van een vlucht naar den vijand, niet teruggekeerd. Als overwinnaar in 68 luchtgevechten, be-
hoorde deze slechts 26 jaar oud zijnde dapper officier, tot de meest vooraan-
staande jachtvliegers.

Het Italiaanse Legerbericht

Rome, 18 Juni. — Het Italiaansche legerbericht luidt als volgt:
Terwijl de aanval van den ring om Ain el Gazala voortgaat, namen de Italiaansche pancoers-
de formaties verdere vijandelijke leunpunten in het gebied van El Aich in.
Volgens vaststellingen, die tijdens verkenningsvluchten werden gedaan, ving de vijand aan met het terugtrek-
ken van de Libysch-Egyptische gron-
Tijdens de hoofdmacht van het

Hier spreekt de Zwarte Brigade-Dietsche Militie

Maar zien de sterren vliegen.

bestaat ook als postkaart en verscheen als advertentie met hetzelfde onderschrift in Volk en Staat op 4/1/43 (afb. onder).

Daarna publiceert Kaproen kortstondig in De nationaalsocialist de volgende cartoons: Goudvisch-idylle (16/1/43), Het groote offensief (6/3/43), Al is het wel wat kras wij eischen Barrabas!... (27/3/43)

De veroordeling?

Wij vonden geen verslag rond de veroordeling van de genaamde Kaproen of van diegene die zich achter deze naam heeft verscholen... Is er dan ook geen naoorlogs stripwerk?

KAMERAAD !

OOK UW PLAATS IS IN HET N.S.R.R. EN IN DE DIETSCHE MILITIE-ZWARTE BRIGADE. — INLICHTINGEN: ZUID-DREEF, 97, BRUSSEL.

16047

HET GROOTE OFFENSIEF
MAGERE HEIN: Kuwel me niet langer met uw offensieff!
 U ziet: ik ben niet van de kwaadsten!
STALIN: Schep moed! Schep moed! mijn Heintje lief!
 Het zijn bijna de laatsten!...

een staatsgreep uit te voeren. De leiding spreekt midden '42 zelfs van "de SS van het VNV" en verplichte alle lichamelijk geschikte VNV-leden van 18 tot 25 jaar aan te sluiten bij de DM/ZB. Eind '43 telde deze para-militaire formatie 30.000 leden. Naast een politieke opleiding kregen de leden ook een militaire opleiding. De dichter Bert Peleman was propaganda- en vormingsleider. Hij had tevens een graad van hoge officier, nl. Banleider. Algemeen wordt aanvaard dat het ook Peleman was die zich verschool achter "Ulenspiegel" en het beruchte boekje bedacht.

GOUDVISCH-IDYLLE

Schep moed! De Stuka komt... o kee!
 Straks zwemmen wij in volle zee.

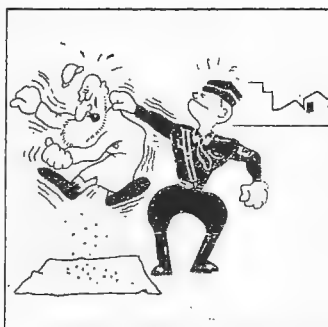
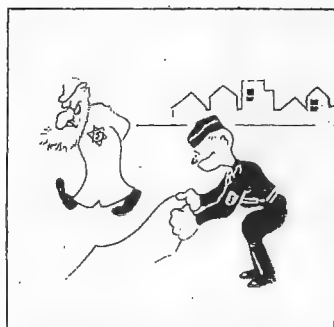
De Dietse Militie - Zwarte Brigade.

Opgericht in '41, ontstaan uit de samensmelting van de 'Dietse Militantenorde' van het Verdinaso en de 'Grijze Werfbrigade' van het VNV. De Clercq trachtte hiermee een politiek thuisleger te vormen om al wie zijn plannen dwarsboomde te bestrijden en om eventueel

Op deze pagina's staan alle bekende tekeningen van Kaproen samen, behalve de cartoon "Jezus of Barrabas". Opvallend zijn de rijmpjes bij zowat alle tekeningen.

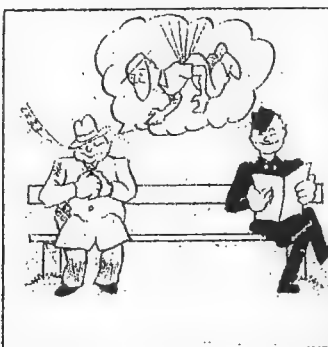
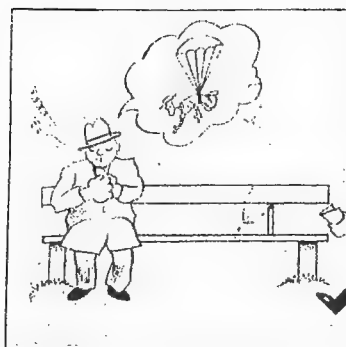
Boven: "Schep moed : De Stuka komt... o kee! Straks zwemmen wij in volle zee."

Bart de brigademan (21/22 juni 1942)

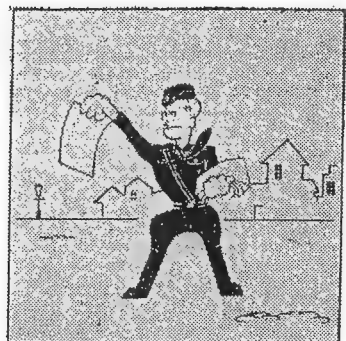

BART DE BRIGADEMAN : Ook eerlijk kan men handel drijven — men ondervindt het aan den lijve !

zonder titel (13/3/43)

Kolportage (3/4/43)

Olrac

Olrac is een andere illustere onbekende. We vonden van hem strips en cartoons, meestal van politieke inslag en soms extreem anti-Joods in *Balming*, *De SS-man* en *De Gazet*. Hij bracht de zwaarste tekeningen, in de zwartste publicaties. Ondanks de gruwelijke onderwerpen kan je wel zeggen dat Olrac een opvallende goede tekenpen bezit. Heeft hij na de oorlog nog tekenwerk geleverd?

Ook van Olrac vonden wij geen verslag rond de veroordeling, het werd bij ons weten nooit bekend wie zich achter deze naam heeft verscholen...

Anglofiel (met de ezelsooren) : - ...En moge 1944 U en mij de zege van het recht op het onrecht brengen!

Gard

Gard, alias Edgard Vanmechelen illustreerde teksten in *De nationaalsocialist*, o.a. een tekst van Bert Peleman op 31/7/43. Hij signeert met Gard en het runenteken van de Dietsche Militie Zwarte Brigade. Zijn tekeningen zijn zware, donkere weergaven van de Bloed-en-Bodem strekking.

De veroordeling

De Krijgsraad van Mechelen veroordeelt Edgard Vanmechelen op 6 februari '47 tot tien jaar gewone hechtenis en hij wordt levenslang ontzet uit de rechten opgesomd bij artikel 123-6 van het Strafwetboek. Motivatie: vanaf 10 mei '40 tot 29 januari '43 met een kwaad opzet 's vijands politiek of plannen in de hand te hebben gewerkt; vanaf 29 januari tot 4 september '44, a) wetens 's vijands politiek of plannen in de hand te hebben gewerkt, b) propaganda ten voordeele van de vijand; met samenhang tusschen januari '42 en 4

Bovens: cartoon van Olrac. De Westerse beschaving wordt de keel overgesneden door een Jood, terwijl Stalin en Roosevelt haar vasthouden en Churchill het bloed opvangt.

september '44, deel te hebben gemaakt van de Dietsche Militie - Zwarte Brigade, zijnde een private militie of een andere organisatie van private personen.
(Uit het Belgisch Staatsblad van 3 april '47)

Volgens Peter Van Hooydonck, die Bert Peleman ooit sprak ter voorbereiding van zijn biografisch werk van Vandersteen, wees Pelemaan Gard aan als de tekenaar achter de schuilnaam Kaproen. Vergelijking van de tekeningen maakt echter duidelijk dat dit absoluut geen steek houdt. Gard maakt zware, duistere illustraties (pag 10&19), met een dikke lijn, terwijl Kaproen een fijne pennentrek hanteert.

Onder : gagstrook zoals Olrac er wel meer pleegde, met racistische inslag. "Drie opportunisten", had de titel kunnen zijn : winnen de Engelsen of de Russen, in ieder geval toch de Joden.

Rego

Rego is volgens Danny de Laet een pseudoniem van Ray Goossens. Tijdens de oorlog tekende hij in *Het Vlaamsche land* en de Mechelse versie ervan, *De gazet van Mechelen* de strip *Reynaart de vos*.

Hem werd, net als andere tekenaars die niet aan propaganda deden, blijkbaar niets ten laste gelegd na de oorlog.

Na de bevrijding publiceert hij in de uitgaven van N.V. De Vlijt. In weekblad *De Zweep* verschijnt *Ouwe taaie*, een stopcomic, vanaf '45. In *Kleine Zondagsvriend* tekende hij talrijke strips van '45 tot '54, o.a. *Tijl Uilenspiegel*, *Lamme* en *Tsjoem*.

Ray Goossens verwierf vooral bekendheid met zijn tekenfilms voor Belvision vanaf de jaren zestig (o.a. Pinokkio in de ruimte) en de BRT (o.a. Musti)

Jean Smits

Verantwoording

Naast de tekenaars vermeld in deze artikels vonden we nog ander strip- en tekenwerk in de oorlogspers. Omdat het ofwel ging om niet gesigneerd werk -zelfs niet met pseudoniem- ofwel om onbekende figuren, met werk van slechte kwaliteit, die geen enkele rol spelen in de verdere geschiedenis van het Belgisch stripverhaal, hebben we deze bijdragen niet vermeld.

De redactie

STER IN VAN DIT OOG...
HUIZEN
REUPEL

kehuis, 17-
i, te Brus-
huis « Leo-
en dat
ordt, opge-

g, 3 April,
i het groot-
> (ingang
een ander
opend wor-

zigt zijn van
art, die met
lijk Comité
gang hebben
zen. Bedoel-
oren tot een
len niet meer
um, dat be-
erlijke Hulp-
en.
len door de
volledig mid-
Volle tarief:
en van groote
ogende vrou-

t uit: soap,
venten en ge-
geëlscht wor-

Tuyn's hart niet doorgronden. Maar
toch blijft het voor den lezer onbe-
haaglijk zoo zonder een houvast te
staan tegenover een figuur, die zoo
chervorragend is heel het boek door.

Proper en net geschreven. Een korte,
pittige stijl. Niet zonder humor.
Humor, die wel eens een tikje sar-
castisch wordt. Maar anders een
schoone brok, echt en werkelijk leven.

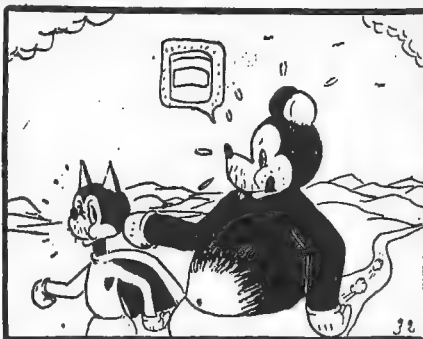
Het Ministerie van
Voedselvoorziening verzoekt ons mede
te deelen:

De Duitse zegels voor banketge-
bak, waarvan sprake in 3 par. litt. C,
van het bericht aansluitend bij het
hantseneeringsbesluit van 28 Februa-
ri i.l., (Belgisch Staatsblad van 5 de-
zer), hebben een onbepaalden geldig-
heidsduur.

onmiddellijke naaynens van een
meyen, waarover we een der vol-
gende dagen enkele bijzonderheden
zullen geven.

25 kg. vleesch achter die wel...
geslagen en ten bate van Winterhulp
werd verkocht.

REYNAART DE VOS

32. — Bruin en Reynaart gingen op weg en de beer
dacht reeds aan den lekkeren honing.

33. — Het was
al donker.

34. — Eindelijk kwamen zij aan 't huis van Winfried den hout-
hakker. Daar, wees Reintje, zit de buit. Bruintje likkebaarde.

Embankement
eigen dwaas-
keer. Welk vreemd toeval kon tot de
ontmoeting met dien man geleid heb-
ben? Was het mogelijk — de gedach-

— Ja, meneer, antwoordde de dief.
— Hebt ge M. Falmouth gezien?
— Niet sinds gisteravond, ant-
woordde Marks verrast.

trein binnen, en Billy volgde zijn leids-
man doorheen een massa werkvolk,
die uit den trein kwam. De man
stapte in een eerste-klas rijtuig en
breide trouw de gegeven bevelen na-

Hij wendde zich met een kwaadaar-
dig gegrom om.
— Wat zijt ge van zin? vroeg hij.
Voor alle antwoord trok de vreemde-
ling zijn hoofd uit de deuropening te-
niet de deur zorgvuldig en ver-

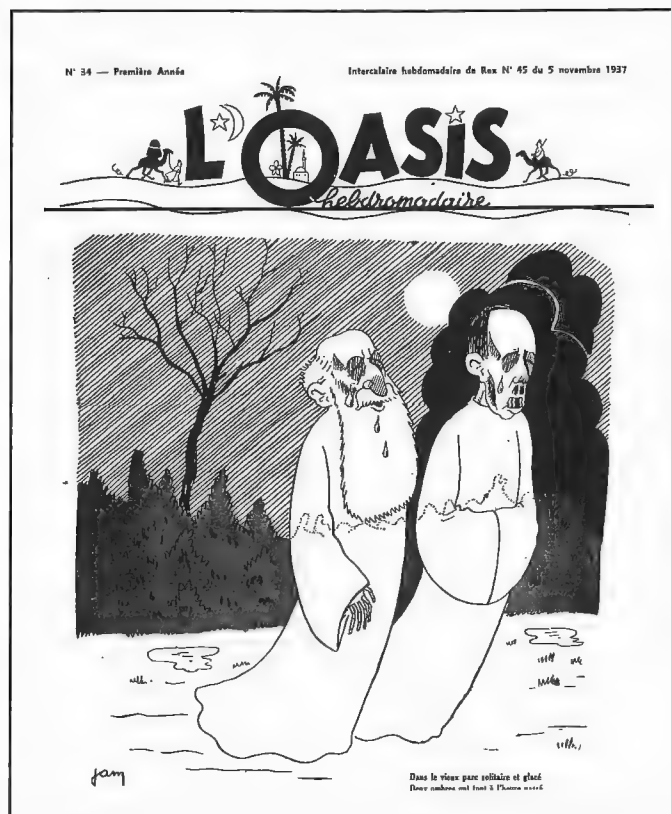
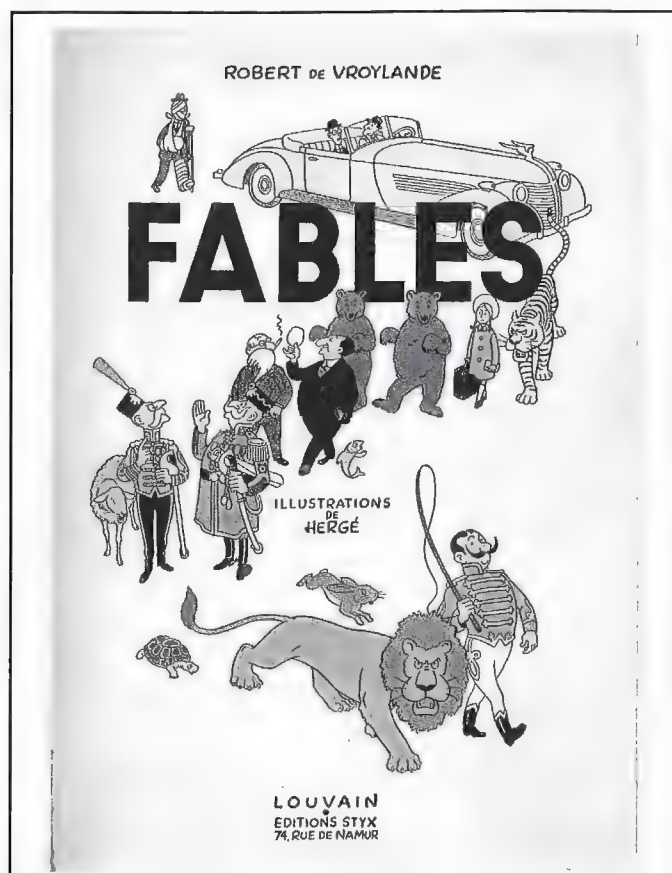
Hergé en zijn vrienden...

Hoe was de situatie nu in Franstalig België? Leon Degrelle, leider van de belgicistische partij Rex, wil de macht in bezet België en gaat even ver en zondig nog verder dan zijn Vlaamse collaboratie-tegenhangers. In zijn pogingen de bezetter ter wille te zijn, verklaart hij zelfs dat de Walen "eigenlijk Germanen" zijn, en richt o.a. een Waals Legioen op met vrijwilligers voor het Oostfront.

Op stripgebied draaide alles uiteraard om Hergé. Op het moment van de Duitse invasie is Hergé met militair verlof "om gezondheidsredenen". Hierdoor kan hij naar Frankrijk vluchten en op 14 mei arriveert hij in Parijs. Na de capitulatie van België, op 28 mei, spoort koning Leopold III de Belgen aan om terug aan het werk te gaan. Hoewel Hergé pas na de capitulatie van Frankrijk, op 22 juni, naar België terugkeert, zal hij de aansporing van de koning later gebruiken als verdediging voor zijn medewerking aan de oorlogspers en hierdoor onrechtstreeks aan de propaganda.

De gestolen Le Soir

Terug in België wil Hergé weer aan de slag. Het Dagblad *Le vingtième siècle*, waarvan hij met succes de jeugdbijlage verzorgd had voor de oorlog, mag echter niet meer verschijnen en Hergé gaat noodgedwongen op zoek naar een nieuwe krant. Hij kiest voor *Le Soir*. De "gestolen" *Le Soir* weliswaar, want uitgevers en redactie waren gevlucht of opgestapt. Vermits deze krant een grote oplage haalde voor de bezetting, zijn de Duitsers nochtans bijzonder geïnteresseerd om via deze krant hun toenmalig gedachtengoed te propageren. Ze installeren een nieuwe redactie onder leiding van Raymond De Becker. Op het eerste zicht was de keuze van Hergé voor *Le Soir* merkwaardig omdat hij reeds voor 1940 meewerkte aan publicaties van Rex-leider Leon Degrelle.

Boven : oude vrienden... Hergé tekende het logo voor het blad *L'Oasis*, een bijlage van "Rex", uitgegeven door Leon Degrelle. Paul Jamin (Jam) tekende de karikatuur op de voorplaat (1937). Onder : het boekje *Fables*, met prachtige cover van Hergé maar ietwat dubieuze inhoud (afbeeldingen onderaan).

Hergé illustreerde o.a. enkele boeken voor diens uitgeverij. Degrelle's krant *Le Pays réel* lijkt dus meer voor de hand te liggen. Maar ook De Becker is voor Hergé geen onbekende. Hergé verzorgde de covers van twee van zijn boeken, o.a. over de nieuwe orde. En wanneer De Becker eind 1939 het weekblad *L'Ouest* opricht, is Hergé ook van de partij met de strip Mr. Bellum. *L'Ouest* verdedigt de Belgische neutraliteit en het idee van een verenigd Europa. Toch roept Mr. Bellum "vuile moffen" naar overvliegende vliegtuigen en schrijft hij "Hitler is een zot" op een muur in een verlaten straat. Maar deze strip is zeker niet anti-Duits bedoeld. Het is de naïviteit van de laffe Bellum (latijn voor oorlog), die aan de kaak gesteld wordt omdat hij door zijn daden confrontatie uitlokt. Wanneer De Becker Hergé vraagt om in *Le Soir* te publiceren is de keuze vlug gemaakt: de grote oplage - bijna 300.000 exemplaren - is ongewijzigd gebleven niettegenstaande de nieuwe redactie en strekking. Tintin bereikt hiermee een veel groter publiek dan voordien bij *Le vingtième siècle* of dan met *Le Pays réel* zou mogelijk geweest zijn. De publicatie in *Le Soir* heeft ongetwijfeld bijgedragen tot de groei van het succes van Hergé en Tintin. Hergé had ook al een akkoord afgesloten met de gestolen krant *Het laatste nieuws*, de grootste Vlaamse krant, voor de publicatie van *De avonturen van Tintin* en met *Het Algemeen nieuws* voor *Kwik en Flupke*.

Jacques Van Melkebeke was naast illustrator en striptekenaar (*Les aventures du Baron de Crac* en *Le Gargantua de Rabelais*) in de eerste plaats redacteur en kunstcriticus bij *Le Soir*. Vóór de komst van Hergé was hij ook verantwoordelijk voor de wekelijkse kinderpagina.

Door de heersende papierschaarste gaat het supplement *Le Soir-jeunesse* ter ziele en Tintin wordt een dagelijkse strip in *Le Soir*. Op 2 oktober 1941 verschijnt *L' étoile mystérieuse*, het enige politiek getinte verhaal van Hergé tijdens de bezetting. Vanaf 1 september 1943 heet Tintin in *Het Laatste nieuws* plots "Kuifje", een historisch moment... en daar verschijnt het verhaal als *De geheimzinnige ster*. Zoals elke Kuifje-lezer weet, gaat het om een in zee gevallen meteoriet. Twee elkaar beconcurrerende expedities trachten de meteoriet

het eerst te bereiken. De samenstelling van deze expedities kan gezien worden als welwillendheid van Hergé jegens de Duitse bezetter. Kuifie wordt immers vergezeld door een

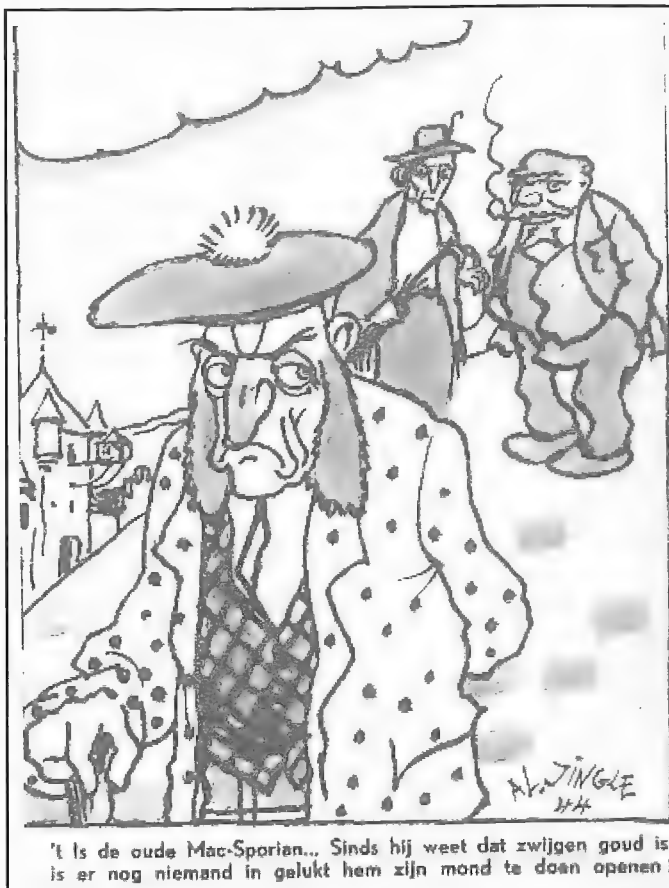
Duitsers en inwoners van bezette, Duitsgezinde of in het beste geval neutrale landen. Ze nemen het op tegen een Amerikaanse expeditie, gefinancierd door een zakenman met joodse fysionomie genaamd Blumenstein. Kuifje behoort dus duidelijk tot het “verkeerde” kamp. Hergé brengt ook een antisemitische “grap”: een Jood laat aan een rasgenoot zijn tevredenheid blijken over het naderende einde van de wereld omdat hij dan de 50.000 frank schuld aan zijn leveranciers niet zal moeten betalen. De twee Joden zijn doorgedreven karikaturen en ze spreken Frans met een zwaar accent. Dergelijke grappen zijn niet verwonderlijk in een krant die op 4 maart '41 schrijft *“notre antisemitisme est d'un ordre racial”* (ons antisemitisme is van raciale strekking). Hergé werkte trouwens al jaren in een antisemitisch en pro-fascistisch milieu. In het kantoor van de katholieke hoofdredacteur van *Le vingtième siècle* hing voor de oorlog een portret van Mussolini en begin jaren dertig getuigde ook het redactioneel gedeelte van *Le petit vingtième* reeds van antisemitische strekking.

In de herfst van 1941 verschijnt het boek *Fables*. Het is een bundeling van 10 fabels door Robert du Bois de Vroylande met illustraties van Hergé. In één van de fabels wordt een Engelsman compleet belachelijk gemaakt en een ander gaat over twee Joden met als moraal: *“Ook een Jood wordt ooit het slachtoffer van een nog grotere jood”*.

De strekking van de gestolen *Le Soir*

Onder redactie van Raymond De Becker nam de krant een belgicistisch standpunt in. Maar De Becker blijft ook trouw aan zijn ideeën rond een verenigd Europa. Hij zag in het nationaal-socialisme en samenwerking met de Duitsers de oplossing voor het opbouwen van een "nieuwe orde" in Europa, waarin een hernieuwd België. *Le Soir* volgt de aanbevelingen van de Propaganda-Abteilung en maakt o.a. propaganda voor het Waals Legioen van Leon Degrelle. Joden en vrijmetselaars worden in *Le Soir* op de korrel genomen maar er zijn geen aansporingen tot het gebruik van geweld. Lezersbrieven met een uitgesproken anti-semitische inslag worden wel gepubliceerd.

Le Soir blijft echter een belgicistische koers varen en is nooit een spreekbuis van Rex geweest. Begin 1943 komt het zelfs tot een definitieve breuk met Rex wanneer Degrelle na de uiting van zijn Groot-Germaanse gedachte ook nog de annexatie van België door Duitsland begint te propageren. Tropen is teveel: De Becker bekritiseert expliciet het standpunt van Degrelle en in de loop van '43 schrijft hij nog verschillende belgicistische stukken. Op 3 september '43 lokt hij zelf zijn ontslag uit.

In een persconferentie voor de redactieleden en in aanwezigheid van de Propaganda-Abteilung verklaart hij dat samenwerken met de Duitsers niet langer zin heeft omdat een Duitse overwinning alsmaar onzekerder wordt. Daarenboven blijken de Duitsers niet bekwaam te zijn om het nieuw verenigd Europa te besturen omdat zij de andere volkeren niet begrijpen. Resultaat: De Becker wordt vervangen door een extremist, Max Hodeige, en verplicht te verhuizen naar de Beierse Alpen.

Een deel van de redactie geeft uit solidariteit zijn ontslag, Hergé blijft onverstoorbaar doortekenen.

Niettegenstaande de reputatie van de nieuwe hoofdredacteur evolueert *Le Soir* van een politieke krant naar een informatiedagblad en wordt de strekking objectiever en minder tendentius.

Voorzichtigheid na de bevrijding, maar vóór de capitulatie van Duitsland: Jacobs signeert als E. Jackson, Laudy als Al Jingle. De handtekening van "Jackson" staat rechtsonder en is zeer moeilijk te lezen, zelfs uitvergroot (onder).

Het einde van de bezetting

In de weekendkrant van 2-3 september 1944 verschijnt de laatste strip van Tintin. Op 6 september, na de bevrijding van Brussel, krijgt *Le Soir* een nieuwe redactie. Het naoorlogse België zit zwaar in zijn maag met medewerkers van Rex en *Le Soir*, omdat zij "in naam van" België en/of de koning gehandeld hebben (in tegenstelling tot de meeste Vlaamse colaboreurs trouwens). Onmiddellijk wordt een publicatieverbod uitgevaardigd voor iedereen die tijdens de bezetting meegewerkt heeft aan een krant. Gelukkig voor Hergé wordt hij hierdoor slechts gedeeltelijk van zijn inkomen beroofd omdat zijn albums blijven verschijnen. Toch wordt de genaamde Georges Rémi regelmatig opgepakt en ondervraagd maar telkens weer vrijgelaten. Zo krijgt hij na de bevrijding het bezoek van het verzet op basis van een brochure rond de medewerkers van de gestolen *Le Soir*. In deze brochure wordt Hergé als mogelijk rexist bestempeld en George Rémi als een "in het oog te houden persoon".

E.P. Jacobs tijdens de oorlog

In 1942 gaat Hergé op zoek naar medewerkers. Van Melkebeke stelt zijn werkloze vriend E.P. Jacobs aan hem voor, die door de bezetting zijn job als bariton bij de opera

van Rijsel kwijtgeraakt was. Zowel Jacobs als Hergé zien een samenwerking zitten. Toch zal het duren tot begin '44 vooraleer Jacobs een officieel contract tekent als medewerker van Hergé. Van Melkebeke had Jacobs immers ook aangeprezen bij Jacques Laudy, die voor *Bravo!* werkte. Wanneer de Duitsers de Amerikaanse strip *Flash Gordon* weren, zoekt *Bravo!* iemand om in eerste instantie vlug een einde te breien aan *Flash* en om vervolgens voor een vervanging te zorgen. Jacobs blijkt hiervoor de geschikte persoon (zie ook *magazine 42*). Pas wanneer *De U-straal* goed loopt, gaat Jacobs bij Hergé aankloppen. De samenwerking liep na enkele jaren ten einde, omdat Jacobs erkenning wilde voor zijn co-auteurschap, de vermelding van zijn naam op de Kuifje-albums bijvoorbeeld. Een eis waarmee Hergé niet kon akkoord gaan.

De voorzichtige Vandersteen en het voorzichtige duo

Onmiddellijk na de bevrijding gaan Laudy en Jacobs aan de slag bij het Vlaamse familieweekblad *ABC*. De oorlog is echter nog niet voorbij... Zoals Vandersteen zich veiligheidshalve verschuilt achter het pseudoniem Mik in *Franc Jeu*, (zie het extra magazine "*Den Bosch*") zo verschuilen Laudy en Jacobs zich respectievelijk achter de angelsaksische pseudoniemen Al Jingle en E. Jackson. Wanneer de Duitse capitulatie meer en meer in zicht komt, verandert de signatuur van E. Jackson in Edg. Jac. Bij de overwinning vallen de maskers af. Vanaf de cover van het speciale overwinningsnummer van *ABC* wordt en blijft het Edg. Jacobs. Ook Mik toont zijn ware gelaat op de cover van het overwinningsnummer van *Franc Jeu*.

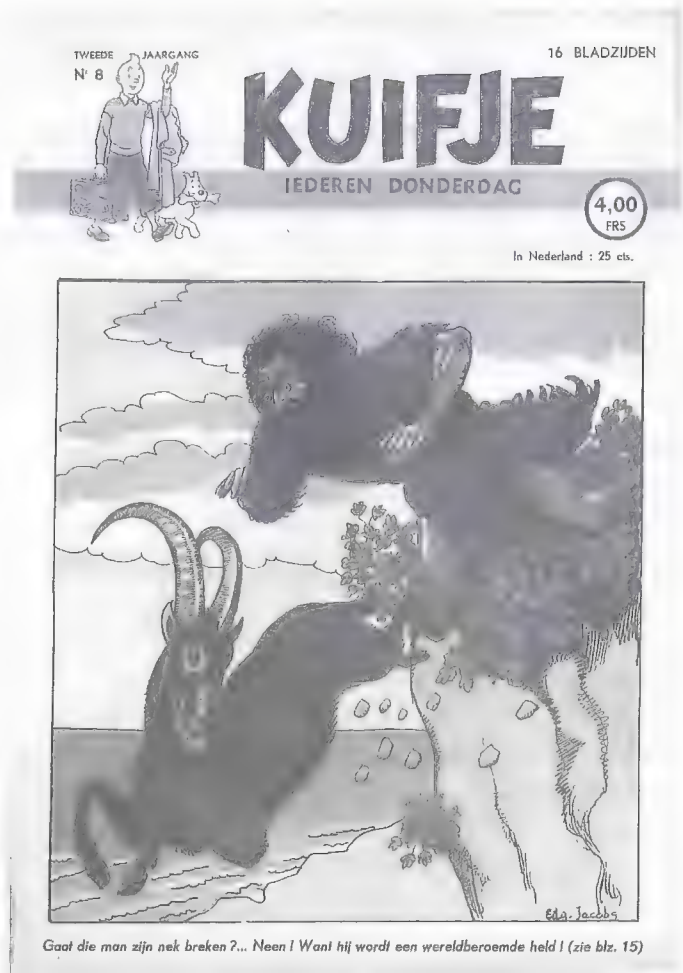
Schuld, boete en vriendschap

In eerste instantie blijft het na de bevrijding voor Hergé bij een publicatieverbod. Maar het onderzoek rond zijn medewerking aan Duitsgezinde kranten loopt verder. In oktober '45 krijgt Hergé het bezoek van de bekende weerstander Raymond Leblanc. Deze wil samen met enkele andere weerstanders een tijdschrift opstarten rond Tintin/Kuifje. Hergé hapt toe. Hij weet zich zo omringd en gesteund door waardevolle bondgenoten in zijn strijd tegen de repressie. In mei '46 wordt zijn onschuld definitief erkend en een paar maanden later krijgt hij de officiële toelating om opnieuw te werken. Op 26 september verschijnt het eerste nummer van het weekblad *Kuifje*.

Zijn collega's van *Le Soir jeunesse* hebben minder geluk: Paul Jamin wordt ter dood veroordeeld voor zijn politiek zwaar geladen cartoons in *Le soir*, *Volk en staat*, *Brüsseler Zeitung* en *Le Pays réel*. Zijn straf wordt omgezet in levenslang en na zes jaar cel wordt hij vrijgelaten. Hergé heeft zijn vriend en diens vrouw financieel gesteund om deze moeilijke periode door te komen. Later start Jamin een nieuwe carrière als cartoonist onder het pseudoniem Alidor.

Wat is het Geheim van de Zwaardvis?

Jacques van Melkebeke wordt beschuldigd van collaboratie maar wegens een tussenkomst van hogerhand niet onmiddellijk gearresteerd. Wanneer Hergé zijn vrienden Jacobs en Laudy aanbeveelt als striptekenaar bij *Kuifje*, introduceert hij ook Jacques van Melkebeke als de geschikte hoofdredacteur voor het blad. Leblanc verneemt echter vlug het oorlogsverleden van zijn hoofdredacteur. Dit zorgt voor een eerste wrevel tussen Hergé en Leblanc. Eind '46 wordt Van Melkebeke vervangen door André Fernez. Maar Hergé, Jacobs en Laudy laten hun vriend niet vallen. Ze blijven in het geheim beroep doen op zijn talent zowel voor scenario's als zelfs voor tekeningen. Tegenwoordig worden de scenario's van de eerste verhalen van *Corentin* en *Hassan en Kadoer*

officieel aan Van Melkebeke toegeschreven.

Hij zou ook meegewerkt hebben aan de scenario's van *Kuifje* en *Blake en Mortimer*, maar dat blijft tot nu toe slechts een vermoeden. De cover van het weekblad *Kuifje*, nr 8 van 1947, is gesigneerd door Jacobs maar werd in werkelijkheid door Van Melkebeke getekend (afb. boven). Heeft Van Melkebeke nog meer getekend voor Jacobs? Een ander merkwaardig feit uit die periode is immers dat Jacobs de eerste 18 platen van *Het geheim van de zwaardvis* hertekend heeft voor de albumuitgave "wegens een te groot stijlverschil met de latere pagina's"...

Het "foute" vaderland

Volgens Pierre Assouline overweegt Hergé na de oorlog meerdere malen om naar Argentinië te emigreren. Hergé zal de repressie nooit verteren en het zijn vaderland altijd kwalijk blijven nemen, hoewel hij er zelf goed vanaf is gekomen. Wat van zijn vrienden en kenissenkring niet kan gezegd worden... Raymond De Becker wordt veroordeeld tot levenslange opsluiting, niettegenstaande het feit dat hij zich voor zijn collaboratie beriep op "de goedkeuring van de koning". In juni '43, schrijft hij aan de koning dat de krant de gevolgde politiek wil verderzetten, "tenzij de koning zich hiertegen zou verzetten". Op dat moment krijgt hij voor de eerste keer een eerder negatieve reactie van het paleis. Dit antwoord zou volgens hem mee aan de basis liggen van zijn uitgelokt ontslag en niet het feit dat het tij voor de Duitsers aan het keren was. In 1951 wordt hij vrijgelaten, een gebroken man voor de rest van zijn leven. Hergé zal hem tot aan zijn dood in 1969 blijven steunen. Hergé zal inderdaad niet nalaten zijn vrienden te helpen waar hij kan. Een aantal bezorgde hij werk bij het weekblad *Kuifje* of in Studio Hergé. Sommigen, zoals De Becker, zouden deze hulp geweigerd hebben om Hergé niet opnieuw te compromiteren.

Jean Smits

De voorzichtige Vandersteen

Deel 5 (slot)

Vroeger was hij zeer Vlaamsgezind

Dit wordt het definitieve en laatste deel van ons dossier De voorzichtige Vandersteen. Zoals al eerder vermeld, berust deze reeks op ontledingen van de strips die verschenen in kranten en weekbladen. Was Vandersteen wel eens politiek geïnspireerd, en verwerkte hij politieke achtergronden in zijn strips? Tja, jammer genoeg kunnen we de auteur zelf daarover niet aan het woord laten. Of toch, dat kunnen we wel!

- Patrick Vranken -

Een interview met Willy Vandersteen

Spiritisme? Nee, daar heeft het niets mee te maken, hoewel... Onlangs werd een regenachtige meidag hier besteed aan het opruimen van de zolder. Ondermeer een stapel van 25 jaargangen Humo werd van het stof ontdaan. Bij het sorteren bleek er één dubbel exemplaar tussen te zitten, dat achteloos in een doos terecht kwam. Later, bij het openslaan van nr. 2261 van januari 1984, viel het blad toch wel open op een interview met Willy Vandersteen, door Paul Koeck! Echt gebeurd. Uit het -bij ons weten- enige gedrukte interview waarin Vandersteen ingaat op vragen over politiek halen we enkele frappante citaten (de meest opvallende passages hebben we in het vet gezet).

Vandersteen is dus wél politiek geëngageerd geweest, zij het in zijn jonge jaren. "In de tijd" betekent zoveel als "vroeger, vrij lang geleden". Hij was zelfs Vlaamsgezind. Later kwam hij daar van terug, en ten tijde van de Vandersteen-biografie kon iedereen getuigen dat hij totaal gedesinteresseerd was in politiek. Laat dit nu juist onze stelling geweest zijn in deel 4 (zie magazine "Den Bosch").

Leve de koning!

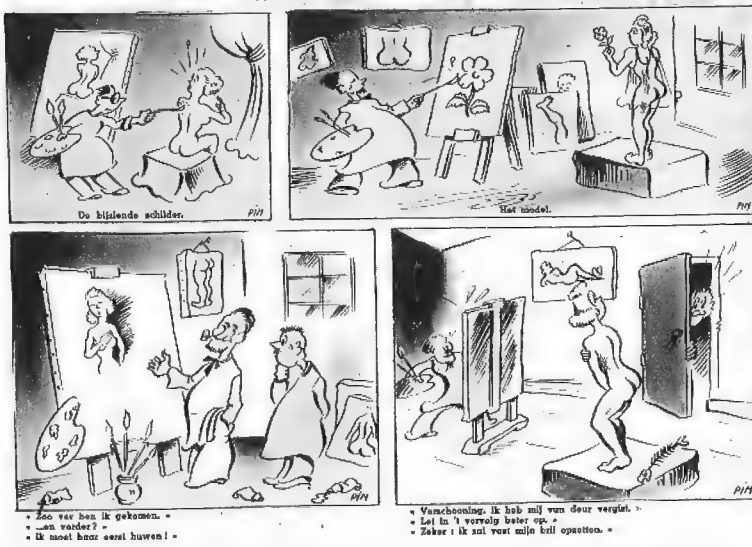
Verder vinden we ook nog een uitspraak die illustreert hoe sterk Vandersteen wel begaan was met het welzijn van koning Leopold III, ook nog in 1984(!): *"Reizen is goed om stof op te doen. Maar nu stuur ik mijn medewerkers, ik ben te oud om te reizen, ik durf het niet meer. Ik ben er altijd goed af gekomen, ik ben nooit met een ziekte teruggekomen. Maar zo omstreeks mijn 55ste... Omdat ik hoorde dat koning Leopold een film had gedraaid in een Zuidamerikaans oerwoud en met een ziekte was teruggekomen. Twee jaar is hij doodziek geweest. Erg hoor, hij droogde uit. Ja, dat kun je in die landen allemaal opdoen, eh. Zie je, ik heb in oerwouden gelopen, in tenten geslapen, er is me nooit iets overkomen, maar ik vind dat je het geluk niet mag uitdagen."* Uit deze passage leren we -buiten het feit dat door uitdroging aan je einde komen zowat het ergste is dat Vandersteen zich kon voorstellen- veel over het standpunt van de tekenaar ten opzichte van de ex-koning. Hoewel Leopold afgetreden is en Boudewijn in 1984 al haast 35 jaar op de troon zit, blijft Leopold III voor Vandersteen "koning Leopold". Zelfs na al die jaren is hij nog erg bekommerd om het lot van "de koning", wat we al schreven in deel 3, *De Koningskwesie* (zie magazine 55).

Politiek of a-politiek?

"Och, links of rechts, het komt allemaal op hetzelfde neer. Als we onze rol uitgespeeld hebben, zijn we weg. Als ze mij vragen, wat zijn uw politieke voorkeuren, dan zeg ik, wacht eens, wat zeg ik dan? O ja, dan zeg ik: in het kapitalistisch systeem buit de ene mens de andere uit, in een kommunistisch systeem is 't net andersom. Hahaha. Daar komt het toch op neer? Je bent in een bepaald systeem geboren en daar moet je dan maar in leven. Ik aanvaard dus geen predikers die me komen zeggen wat goed en wat slecht is, mij hoeven ze ook niet op te roepen om op straat te komen. Ik ga daar allemaal niet meer zo diep op in, hoor. Ik heb wel zo'n periode gehad, zoals elke jonge mens. Ik was zeer Vlaams gericht in de tijd. Maar je komt daar vlug van terug. Dat scepticisme heb ik trouwens altijd gehad. Gelukkig. De politici maken te makkelijk misbruik van jong entoesiasme (...) Geen probleem zo klein of de politici werpen zich er op en maken er een groot probleem van. Maar mij hebben ze niet meer..."

"Pim", in De Illustratie, 1944, met naakte dames...

HUMOR bij onze kunstschilders!

Conflict met de uitgever

Al in de jaren veertig en vijftig was Vandersteen alert voor de verkoopscijfers, en vooral ook afzet in het buitenland: "Iets moois maken, dat is één, maar al dat moois dan ook nog eens lanceren, dat is twee. **Wij hebben geleerd dat lanceren soms zelf in handen te nemen, want mijn uitgeverij bleef vooral vroeger nogal eens in gebreke.** Toen ik in Brussel voor Hergé werkte, hoorde ik de meest diverse namen, belangrijke kontakten in Parijs of zo. Ik ging naar de onderdirecteur van uitgeverij De Standaard, de man die ook de strips onder zich had. Ik zeg: komaan, we trekken naar Parijs, we gaan het hier en daar eens uitleggen. Parijs? Toe, dan moeten we Franse brieven beginnen te schrijven! Dat antwoord kreeg ik op een moderne Vlaamse uitgeverij! Onvoorstelbaar! (...) En dat is lang zo gebleven hoor, slechts de laatste jaren is dat enigszins verbeterd. Men zag alles toch zo ontzettend klein. **Uiteraard kwam het al een paar keer in mij op om die uitgeverij te verlaten.** Maar ze laten me niet los, ik zit vast. Anderzijds heb ik niet te klagen hoor, ik heb belangrijke kontrakten, maar ik heb altijd een deel van het werk van de uitgeverij op mij genomen."

Buiten het feit dat uit deze passage duidelijk de ambitie van Vandersteen blijkt om internationaal door te breken (ons argument voor *De stalen bloempot/Le pot d'acier* in deel 3), lezen we tussen de regels dat er meer dan eens strubbelingen geweest zijn tussen de tekenaar en zijn uitgeverij over de uitgavepolitiek. Dit zou kunnen bevestigen wat we schreven over het uitstellen van de uitgave van *De Bokkerijder* en *De Mottenvanger* in delen 1 en 2 (zie magazines 51 en 53).

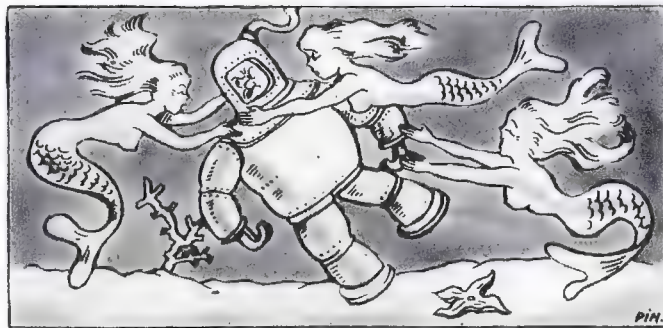
De Peleman-connectie

Er is nog een aspect dat we willen aankaarten in het kader van dit bijzondere nummer. De laatste tijd schenkt de pers wel eens aandacht aan het eventuele verband tussen Willy Vandersteen en Kaproen. Uit het artikel in dit nummer blijkt duidelijk wat de naam "Kaproen" oproept: cartoons en stripjes uit de collaboratiepers die opvallend anti-joods en anti-Geallieerden zijn. In een artikel in *Tuftuf-club 4* uit 1997 van Peter Van Hooydonck, auteur van de officiële Vandersteen-biografie, lezen we onder de ondertitel "Wie verschuilt zich onder de Kaproen?" dat Vandersteen-verzamelaars allang niet meer twijfelen aan de identiteit van Kaproen. Ook in PvH's verzameling heeft de beruchte Dietsche Militanten-brochure zijn plaats.

Wat wij ons afvroegen, na lezing van het artikel *Vandersteen post mortem op de pijnbank*, is niet zozeer: hééft Vandersteen dit gedaan, maar wel: had hij het wel kunnen doen? Was Vandersteen in staat "dit" te doen, was hij op "die" plaats, op "dat" moment, kende hij "die" mensen? Het antwoord op al deze vragen kan na grondig onderzoek niets anders dan "ja" zijn. Spilfiguur in heel deze zaak is de genaamde Bert Peleman. Peleman was bij het VNV, officier bij de Zwarte Brigade, in zijn vrije tijd ook "dichter", en schreef onder het pseudoniem *Ulenspiegel* in feite de teksten van de bewuste brochure, die door Kaproen geïllustreerd werd in 1942. Ook de rijmpjes bij de andere stripjes en cartoons van Kaproen zijn zonder twijfel van Peleman. En Peleman hééft wat met strips en rijmpjes. Hij schreef die ook voor *Peerke Sorgeloos*, een stripje uit 1944.

Thijs-de-Sprinkhaan

Als we nu terugkeren naar het eerste deel uit deze reeks, rond *De Bokkerijder* (zie magazine 51) dan kunnen we ons wel afvragen of achter de figuur van bokkerijder Thijs niet meer steekt. Als je het bekijkt in de context van een verhaal dat -zoals aangetoond- in feite over collaboratie en repressie gaat, dan is er meer aan de hand. Thijs / Thijl, één letter verschil

ONDERWATER-DRAMA.
— Dat verdomde duikerpak

"Pim", in *De Illustratie*, 1944, met nog meer naakt

en de link met Uilenspiegel / Ulenspiegel, de schuilnaam van Peleman, is meteen gelegd. Peleman zou best de berouwvolle Thijs kunnen zijn. Hij werd ter dood veroordeeld maar begenadigd, en schreef daarover een gedicht in de herfst van 1948, ook het jaar waarin *De Bokkerijder* in de krant stond. Toeval? Misschien wel. In het andere geval zou het verhaal dus nog directer en persoonlijker te maken hebben met de collaboratie dan we eerst konden vermoeden.

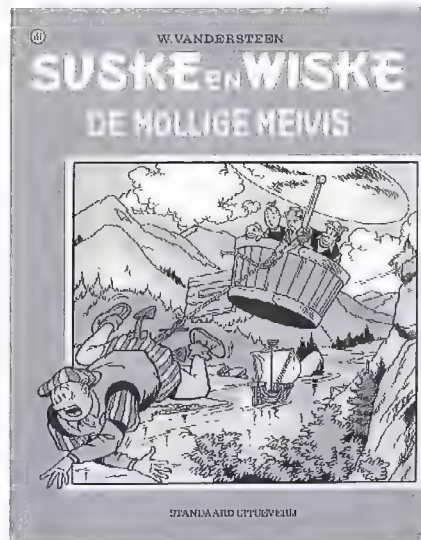
Kende Vandersteen Peleman dan? Jazeker. Uit de biografie van Willy Vandersteen leren we dat Vandersteen Peleman leerde kennen tijdens de oorlog, in 1942, toen hij nog bij de Landbouw- en Voedingscorporatie werkte. In 1944 werkten ze alvast één keer samen aan een stripje.

De Illustratie

Op het einde van de oorlog bood Bert Peleman Vandersteen namelijk tekenwerk aan. Peleman is op dat moment hoofdredacteur van *De Illustratie*, een nieuw familieblad van algemene aard. Vandersteen tekent voor dit blad *Peerke Sorgeloos*, een gagstrip met ondertekst op rijm van Peleman. In het begin twee keer als WIL, dan anoniem en tenslotte onder het pseudoniem(!) PIM. Opvallend zijn ook de -voor die tijd- eerder "gewaagde" cartoons die Vandersteen levert. Vindt de tekenaar zijn bijdrage om die reden riskant, of wil hij zich niet openlijk engageren met Peleman, bekend collaborateur? De oorlogskansen zijn immers gekeerd. In ieder geval gebruikt Vandersteen ook hier weer een andere naam, net zoals hij later in hetzelfde jaar voor Franc Jeu MIK zou gebruiken.

De meivis

In de jaren zeventig zouden Vandersteen en Peleman nog eens samenwerken. De Suske en Wiske-strip *De mollige meivis* (1975) speelt zich af in de Rupelstreek. Dit gebeurde op verzoek van Bert Peleman, die ijverde om de toeristische aantrekkingskracht van de streek op te krikken. Meivis staat, buiten de naam van een lekkere zoetwatervis uit de streek, ook voor de naam van de "culturele kring" in 1943 opgericht door o.a. Bert Peleman.

Het gat in de carrière

Goed, Vandersteen en Peleman kenden elkaar dus. Maar had Willy Vandersteen het in 1942 niet druk genoeg met ander tekenwerk? Niet echt. We laten hem zelf aan het woord in het eerder vermelde interview.

Over de oorlogsperiode vernemen we het volgende :

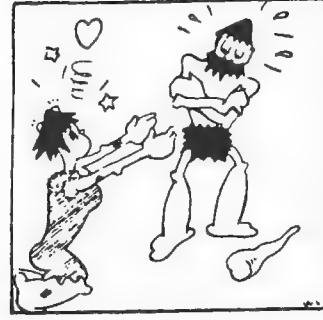
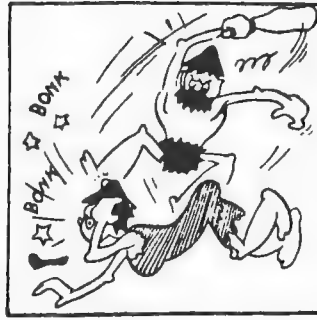
"Door de oorlog zelf spartelde ik goed door. Ik had toen net werk gevonden in de Innovation als etalagist en decorateur..."

Als we de oorlogsperiode nauwer bekijken en de bio- en bibliografische werken erop naslaan, dan zit er toch wel een "gat" in de carrière van Vandersteen :

Publicaties :

- november '40 -aug '42 (Entre Nous: Kitty Inno)
- 19 maart '41 - 28 januari '42 (De Dag : Pudifar en Tor)
- niets van midden '42 tot begin '43? -
- mei '43 - eind juni '44 (Bravo! Tori, Simbat)

TOR EN DE VERGEEFSCHIE LIEFDESVERKLARING

In principe moest ik in Duitsland gaan werken, maar ik ontsnapte daaraan door een job aan te nemen in een parastatale, de Landbouw- en Voedingscorporatie. Ik was daar statistiek tekenaar. Later heb ik daar de bladen van de vereniging geïllustreerd. De eerste twee oorlogsjaren waren verschrikkelijk. Toen hebben we scheel gezien van de honger. Je wist niet of je 's anderendaags nog zou leven. Ik woonde in Antwerpen, ik moest elke dag met de trein naar Brussel (...)"

Vandersteen maakt zijn verhaal over de oorlog af met het feit dat hij van Antwerpen naar Brussel gaat wonen, en tientallen jaren later in Kalmenhout terecht komt. De eigenlijke anecdote gaat dus over 1940-1941. Over de laatste drie oorlogsjaren vernemen we niets, maar vanaf 1942 moet het dus beter gegaan zijn, want "door de oorlog zelf spartelde ik goed door".

Als we het uitpluizen, dan zien we dat Kaproens eerste publicatie in de krant verscheen op 19.06.42 en *Bart de brigademan* van 21.06.42 tot 03.04.43. De brochure *Zoo zag Brussel de Dietsche Militanten* moet ook in de tweede helft van 1942 verschenen zijn, want de mars op Brussel, waarover het boekje gaat, had plaats op 12 juli 1942.

Plagiaat?

Tor, de holbewoner, een lomp figuurtje met een baard, stopt in 1942. In mei 1943 start in *Bravo!* de opvolger : *Tori*, ook een holbewoner. Het valt op dat er een evolutie is in de tekenstijl : hier staat nu echt een figuurtje met pit. Bij vergelijking valt ook op dat *Tori* nogal wat lichamelijke en houdingen van *Bart de brigademan* heeft. Waarom heeft Vandersteen zich niet op deze figuur geïnspireerd, kan je je afvragen?

Boven : *Tori*, in 1941, onder : *Tor* in 1943.
Waar is de "missing link"?

Goed voorzien van oren en poten

En er is nog een detail, dat je in dit geval eigenlijk als het watermerk van een tekenaar kan beschouwen. Vandersteen tekent nog zeer rudimentair in deze beginjaren. Anatomisch klopt nog lang niet alles. Handen zijn buitengewoon groot en

de oren? Oren tekent Vandersteen gewoon als een cijfer "drie". Dat zie je in al zijn figuren uit die jaren, en zelfs nog bij de eerste Suske & Wiske. Kijk toch nog maar eens aandachtig naar Bart de brigademan.

Dus?

De conclusie lag dus al lang voor de hand. Maar dat vonden we eigenlijk onvoldoende. Het

getuigt van oppervlakkigheid en zin voor sensatie om enkele vijftig jaar oude afbeeldingen uit hun verband te lichten zonder op zoek te gaan naar méér informatie. Wat was de tijdsgeest? Wat kunnen eventueel de motieven geweest zijn van Vandersteen? Was hij eventueel politiek geëngageerd. Als fans in hart en nieren wilden we ook weten hoe en waarom het gebeurde. We hebben geprobeerd dat te doen. Het is jammer dat we hier geen relativerende getuigenis van Willy Vandersteen zelf kunnen aan toevoegen, want hijzelf heeft altijd ontkend dat hij iets te maken had met Kaproen. Gezien de situering in de tijdstabel pag.26 zouden we kunnen veronderstellen dat het om een financieel interessante zaak ging, die echter onmiddellijk moest wijken voor een contract bij *Bravo!*, dat niet zo compromitterend was.

Alles op een rijtje

Ons onderzoek, dat sinds vorig jaar in afleveringen verscheen, heeft aangetoond dat Vandersteen :

-zich in de periode '40-'45 van pseudoniemen bediende om te tekenen in delicate omstandigheden;

-tijdens en na de oorlog goede vrienden had in het collaboratiemilieu, o.a. Bert Peleman, en nog tijdens de oorlog op (rijm)tekst van deze laatste minstens één strikje gemaakt heeft, *Peerke Sorgeloos*, dat door kenners aan Vandersteen toegeschreven wordt;

-in de vroege naoorlogse verhalen opvallend Suske & Wiske gebruikte (of liet gebruiken) ter verdediging of verontschuldiging van collaborateurs;

-tijdens en na de oorlog zonder meer tekenopdrachten aanvaardde, waarbij ideologische motieven zelfs geen rol speelden;

-in zijn jonge jaren zeer Vlaamsgezind was.

Nawoord van de redactie

De ware toedracht zal wel altijd onduidelijk blijven, want bijna alle betrokkenen, Vandersteen, Peleman, e.a. zijn overleden. We hopen met deze reeks toch voldoende stof geboden te hebben om de "politieke" rol van Vandersteen, zij het tijdens of na de oorlog, evengoed te preciseren als te nuanceren. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat Vandersteen als auteur zonder meer van zijn voetstuk gehaald wordt. Integendeel, als auteur is hij in onze ogen alleen maar meer mens geworden, ontdaan van het plaasteren imago waarin hij zichzelf na de oorlog gehuld heeft.

Wat blijft en altijd zal blijven is de bewondering voor het fantastische volkse stripwerk waarmee menige jonge lezer opgegroeid is. Tenslotte zullen wij ons Vandersteen evengoed blijven herinneren van zijn sociaal bewogen Suske & Wiske - verhalen uit de jaren zestig. Als besluit van deze reeks is het misschien aangeraden magazine 36 nog eens te herlezen. Er kwam immers nog verlichting na de donkere jaren veertig. Zo kunnen we vaststellen dat Vandersteen door zijn wereldreizen op het einde van de jaren vijftig uiteindelijk vanonder de Vlaamse Kerktoeren uitkwam, wat zich vertaalde in verhalen met aandacht voor het leed in de (derde) wereld en zeer veel aandacht voor andere culturen..

Bronnen en verantwoording

Geraadpleegde kranten

Voor de dossiers "40-45" en "De voorzichtige Vandersteen" raadpleegden we het afgelopen jaar talloze jaargangen originele kranten en tijdschriften uit de oorlogsjaren.

Onder meer van *Volk en staat*, *De Nationaalsocialist*, *De jonge Nationaalsocialist* en *Blauwvoet* werden alle oorlogsjaargangen pagina per pagina nagekeken. Hiervoor danken we in het bijzonder Flor Cools, wiens speurneus en inzet een bijzondere stimulans betekend hebben.

Verder werden ook *Balming*, *Le Soir*, *Het Laatste Nieuws* enz... ingekeken, en ook de reproducties van originele kranten uit de reeks "De Oorlogskranten". Een minder evidente informatiebron was *Het Belgisch Staatsblad* uit de periode '44-'55.

Geraadpleegde literatuur

De Belgische dagbladers onder Duitse censuur (1940-1944), Els De Bens, 1973

Essay RG, Huub Van Opstal, 1994

Hergé, Pierre Ajamé, 1991

Hergé, Pierre Assouline, 1996

Hergé, portrait biographique, Pierre Sterckx & Thierry Smolderen, 1988

Het cultureel leven tijdens de bezetting, Herman Van De Vijver, 1990

Un opéra de papier, E-P Jacobs, 1982

De collaboratie, Maurice Dewilde, 1990

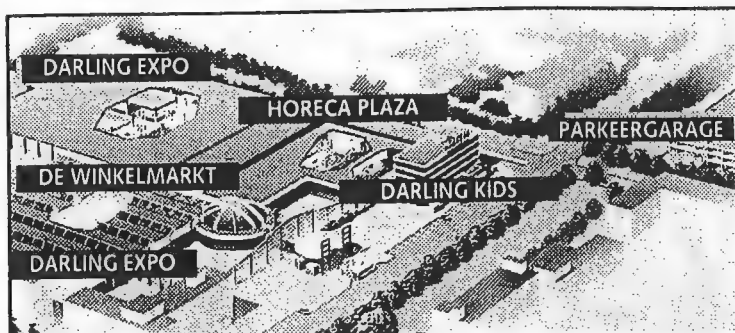
De TufTuf-Club 4, pag. 26-28, Peter Van Hooydonck, juli 1997

Willy Vandersteen, de Bruegel van het beeldverhaal, Peter Van Hooydonck, 1994, o.a. pag. 28, 35, 39,262.

De "Vandersteen-reeks" kwam tot stand als resultaat van het onderzoekswerk van volgende personen : Jean Smits, Flor Cools, Frank Huygens en Patrick Vranken.

Stripboekenbeurs

Darling Market te Rijswijk

- de Winkelmarkt waar 150 ondernemers producten uit de hele wereld aanbieden;
- Horeca Plaza waar 20 restaurants allerlei wereldse lekkernijen aanbieden;
- Darling Kids, een voor Europa unieke kinderspeelstad;
- Darling Expo, met zijn 13.000 m² een beurzencentrum waar publiek en exposanten elkaar op ontspannen wijze kunnen ontmoeten.

Darling Market, 24.000 m² avontuur, gezelligheid en koopplezier!

Elk weekend geopend van 10.00 - 21.00 uur, beurs geopend van 10.00 - 18.00 uur.
Entree f 6,- per persoon

5 & 6 september as. organiseert Darling Market een

Stripboekenbeurs

Tijdens het Verzamel Weekend besteden wij extra aandacht aan de Stripboekenbeurs. Verzamelaars van Stripboeken en/of bijbehorende artikelen maar ook (aankomende) striptekenaars kunnen deelnemen aan onze Stripboekenbeurs.

De openingstijd van de beurs is van 10.00 - 18.00 uur.

FL. 110,- per weekend (incl. BTW)
PER KRAAM
(±3,50 x 0,90 METER)

Deelnemen is simpel. Vul de bon in en stuur hem in één envelop, samen met uw volledig ingevulde giro-betaalkaart, eurocheque of kopie stortingsbewijs van het postkantoor, op naar:

Darling Expo, o.v.v. Stripboekenbeurs,
Volmerlaan 12,
2288 GD Rijswijk
Girorekeningnr: 48 37 625.
Bankrekeningnr: 65.69.62.054

Ja ik wil op 5 en 6 september as. deelnemen aan de Stripboekenbeurs van 10.00 - 18.00 uur

..... kra(a)m(en) van 3,50 x 0,90 meter à fl. 110,- per weekend
..... stoelen à fl. 3,50 per stuk
ja/nee elektra-aansluiting à fl. 25,- inclusief verbruik
(alle prijzen zijn inclusief BTW)

Naam deelnemer : Dhr./Mw
Adres:
PC en Woonpl.:
Telefoonnummer:
Datum: Handtekening:

Reserveer snel.
Stuur de bon ingevuld naar:
**Darling Expo, o.v.v.
Stripboekenbeurs,
Volmerlaan 12,
2288 GD Rijswijk**

Informatie: tel. 070 3194902

BON

Eindelijk ! de bevrijding...

Uiteindelijk wordt België dan toch bevrijd in september 1944, en definitief, hoewel Duitsland pas capituleert in mei 1945. De opgeluchte bevolking zweeft dagenlang in een feestroes. Veel uitgevers grijpen onmiddellijk naar de startknop van de persen en zetten het werk voort waar ze het in mei 1940 achtergelaten hadden. Maar voor anderen wordt het allesbehalve een feest...

-Patrick Vranken -

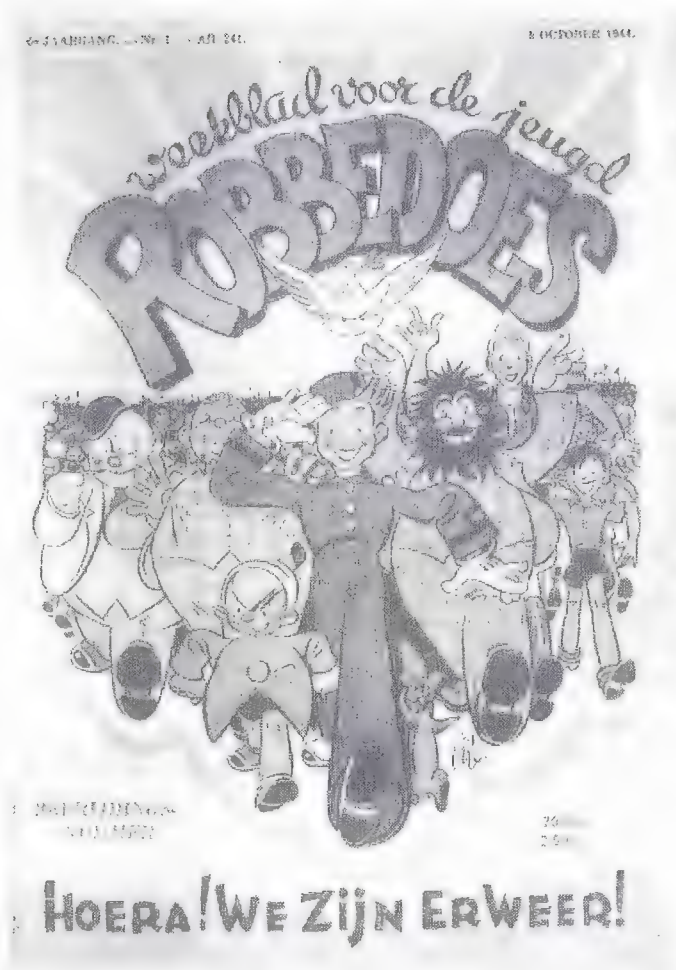
De regering vaardigt onmiddellijk een publicatieverbod uit voor alle kranten en tijdschriften die tijdens de oorlog verschenen en met de bezetter meewerkten. We krijgen nu de omgekeerde situatie : opnieuw krijgen heel wat tekenaars kansen, om de leemte te vullen die anderen noodgedwongen moeten laten. Tijdens de oorlog heeft men immers begrepen dat tekenwerk in de pers belangrijk kan zijn. *Robbedoes* brengt een opvallend bevrijdingsnummer uit, waarop Jijé meteen zijn overwicht en zijn meesterschap etaleert. Het blad zal een grote groei kennen, en een heel nieuw publiek bekoren met nieuwe tekenaars en nieuwe helden, zoals *Buck Danny*. Want de oorlog is nog niet afgelopen, en men wordt graag geïnformeerd over de gebeurtenissen, zoals Charlier en Hubinon dat zullen doen met de strijd in de Stille Zuidzee. Een hele ploeg fantastische tekenaars zal het blad vervoegen : uit de tekenfilmstudio's komen Franquin, Morris, Paape, en anderen.

Zij tillen het blad op naar wereldklasse.

In 1946 richt Raymond Leblanc als tegengewicht het weekblad *Kuifje* op. Onbesproken figuren als Jacobs, Cuvelier en Laudy gaan aan de slag samen met Hergé en Van Melkebeke. Nog sterker is de impact van dit blad in de eerste jaargangen, nog groter is de klasse van het geleverde werk. België heeft, net voor het begin van de jaren vijftig, niet één maar liefst twee bladen die de geschiedenis van het stripverhaal blijvend zullen beïnvloeden. En dat alles omdat de tekenaars - dankzij de oorlog - de kans kregen als nog onbeholpen amateurs te starten en te oefenen...

Aan Vlaamse kant wordt de weerslag van de repressie sterker gevoeld. België heeft het moeilijk met de collaboratie die uit haar naam gevoerd werd door *Rexen Le Soir*, en - hoewel iedereen streng gestraft wordt - worden de Vlamingen als groep door de Franstalige "volksmond" ook met de vinger gewezen. Het is misschien psychologisch te verklaren.

"*Flamand*", "Vlaams" of "Vlaming", wordt echt een scheldwoord: je moest in Brussel maar Vlaming of Nederlandstalige zijn in die dagen... De verfransing van de hoofdstad neemt sterk toe. Er komt daarop ook tegenreactie in de pers : nieuwe (of vernieuwde) weekbladen ontstaan ook aan Vlaamse zijde. *Ons Volkske*, dat opvallend sterk de Vlaamse identiteit

propageert tussen de regels door, met rubrieken als "grote Vlaamse figuren", en 't *Kapoentje*, winnen enthousiaste lezers. Een aantal tekenaars zijn door de mazen van het net gezwommen, anderen, zoals Buth, trekken het zich gewoon niet aan.

Een aantal belangrijke nieuwe tekenaars als Marc Sleen, die tijdens de oorlog in de gevangenis belandde, en Bob De Moor krijgen een kans en zullen samen met Willy Vandersteen de nieuwe Vlaamse generatie een gezicht geven. Het valt op hoeveel klassieke Vlaamse verhalen in strip getekend worden na de oorlog, als om te bevestigen "*we zijn er nog, en we hebben onze waarde*" : Tijl Uilenspiegel, De Leeuw van Vlaanderen, De kerels van Vlaanderen, De Boerenkrijg, alles passeert de revue. Jef Nys start met politieke karikaturen bij het Vlaamsgezinde 't *Pallierterke*, Karel Verschuere keert terug van het Oostfront en wordt opgevangen door Willy Vandersteen. Bob Mau oefent zich thuis met zijn eerste strip (die nooit het daglicht zou zien) : "*De geest van Hitler*".

Op die manier heeft Wereldoorlog II een belangrijke, dubbele rol gespeeld in de ontwikkeling van het Belgische - *mogen we zeggen Europese?* - stripverhaal.

Koffie Klets

Gezonde roddels,
toekomstvoorspellingen,
nieuwe uitgaven,
luxetoestanden,
enz...

Yag Millew
maakt er een lekker soepje van!

De nieuwste telekaart kreeg als opdruk het lieve snoetje van **Yoko Tsuno** mee. Deze Japanse schone van de hand van tekenaar Roger Leloup werd vereeuwigd in een oplage van 2000 exemplaren in een mooie genummerde verpakking met exclusieve illustratie. Prijs 895fr, te bestellen: Verkoopdienst Muntcentrum 1000 Brussel, tel +32-(0)2-226.27.17 of prk 000-2055985-70 met vermelding "telekaart Yoko Tsuno".

Het Rode Kruis bracht tijdens zijn 14-daagse (23 april t/m 4 mei) niet alleen de **Nero-stripsticker** op de markt aan de prijs van 200 fr, er verscheen eveneens een puzzel van 250 deeltjes. Voor de ronde prijs van 300 fr heb je alle helden van Sleen aan de feesttafel. Verder voor 150 fr het album *Het geheim van Matsuoka*, extra editie met speciale opdruk en dito achterflap plus vijf extra spelpagina's. Wens je meer informatie: Rode Kruis-Vlaanderen, Documentatie, Vleurgatsesteenweg 98, 1050 Brussel, tel:(02)-645.44.58, of internet www.redcross.be.

Voor verzamelaars van **Largo Winch** is er reden om te juichen, de nieuwste Largo verschijnt normaal, als er niets misloopt, de eerste week van september 1998. Voor verzamelaars van

XIII is er minder goed nieuws. Berg je spaargeld maar terug in je zwarte sok, of wissel het om in Euro, het nieuwste album van je favoriete held zal vermoedelijk ergens medio 1999 verschijnen.

De uitgave van de **Thomas Pips**-albums blijkt goed te lopen, dat bewijst deel 5 *De rode heks* (nr 33 in de reeks). Mooi retro-werk van de hand van Buth, in een oplage van 1000 ex genummerd en gesigneerd. Inlichtingen: uitgeverij 9e kunst, Nederkouter 8, 9000 Gent.

Even konden we terugblikken naar het verleden, toen België nog het stripmekka bij uitstek was. Het rare is dat het (weer eens) gebeurde bij het bekende **veilingshuis Drouot** te Parijs op 25/4/98. Hier werden 524 Belgische loten geveild, gaande van albums tot curiosa. Er werd zowaar 325000 fr geboden voor *Tintin en Amerique* van 1932 (1ste druk *Petit XXe*). Telefonische bidders dreven de inzet prijs van 48000 fr op tot 126000fr voor een volledige jaargang 1930 van *Le Petit Vingtième*. Het duurste lot was een originele Franquin-plaat uit het album *Spirou et les hommes bulles* (1964, *Robbedoes en de Bobbelmannen*). Afklopprijs: 575000fr. Maar ook fans

met een meer bescheiden inkomen kwamen aan hun trekken. Gelukkig maar.

Mogelijk moeilijk verkoopbaar in Vlaanderen, dit werkje : **Eric de Noorman**, *Mijmeringen bij een oeuvre*. Het werd geschreven door Dick Matena op een speelse manier, en is geen moment vervelend. Oplage 1000 ex, 800 met papieren rug, 200 met linnen rug en gesigneerd. Prijs papieren rug 1025 fr. Distributie: Het Raadsel BV, Nieuwe Heemweg 7E, 1013 BG Amsterdam of bij de betere stripwinkel.

Wil je alles weten over **Andreas**, dan kan dat. Uitgeverij Sherpa bracht een mooi werkje over deze tekenaar, verlucht met schetsen uit zijn oeuvre. Het 128 pagina's tellende boekwerk bevat een curriculum en bibliografie van Andreas, plus extra bijgevoegd een bladwijzer. *De fantastische*

wereld van Andreas, Yves Lacroix & Philippe Sohet, sc 740fr.

Wonderland Half Vier Productions schuwt geen experiment. In vertaling van *P&T production* brengt ze een nieuwe science-fiction serie *Master 1: Dodelijke spelletjes* op de markt. Tekeningen van Mounier op scenario van Rodolphe (*Andere wereld, Dampierre*). Sc 225fr, tevens 75 luxe, genummerd en gesigineerd.

Hausman brengt bij dezelfde uitgever zijn éénpagina heldin *Zunie*. Soms geniale invallen soms melige gags tot en met. Hc 425fr, superluxe uitgave met of zonder originele prent op 150 exemplaren. Inlichtingen: Paardsdemerstraat 19, 2500 Hasselt, tel of fax 011/22.82.00 of 016/65.65.42.

Lombard gaat er voor éénmaal flink tegenaan. Van de hand van Paul Teng verschijnt een nog naar de drukinkt ruikende nieuwe serie *Shane* genaamd. Teng brengt mooie historische verhalen en dit op scenario van Di Giorgio. *De meedogenloze keizerin* komt in sc in je bezit voor 199 fr.

Goede wijn behoeft geen krans, dat bewijzen Antwerpenaar Griffo (*S.O.S Geluk, Giacomo C*) en Cothias (*7 Levens van de Sperwer*) in het te verschijnen tweeluik *Het pension van dokter Eon*. Of hoe men psychiatrische patiënten normdoorbrekend behandelt. Hc 425fr.

Eén van mijn favoriete reeksen, *Victor Sackville*, gaat weer op het spionagepad. *Mijnheer Tadjeff* werd eens te meer mooi in beeld gebracht door Carin & Riviere & Borile. Sc 199fr.

Dupuis geeft extra's weg. Bij het album *Cactusclub 2, Vijfsterren-strand* vindt je drie gratis postkaarten. Eén van deze postkaarten is promotie voor album 3 *Recht door zee*. Leuke jongens, die reclame mensen. Sc 165fr, Bercovici & Gilson. Gratis poster bij *Garage Isidoor 5, Monteur in Fa Majeur*. Het vervelende is dat deze poster uit je album te scheuren is, wat het geheel niet altijd ten goede komt. Olis en Gilson, sc 165fr. *Het leven is lijden*, heet het nieuwste produkt in de serie *Vrolijke Vlucht*. Keiharde, niets ontziende humor. Als voorproefje van deze serie verscheen een twee-pagina promotiefolder op albumformaat met een aantal grappen van Thiriet en Larcenet, in sc voor 180fr.

En daar is het slot van het tweeluik *Een hart voor IJsland*, met het dossier van het album, 8 pagina's extra met toelichtingen en illustraties exclusief bij de eerste druk. Makyo brengt het keiharde vissersleven op een adembenemende manier. Hc 425fr.

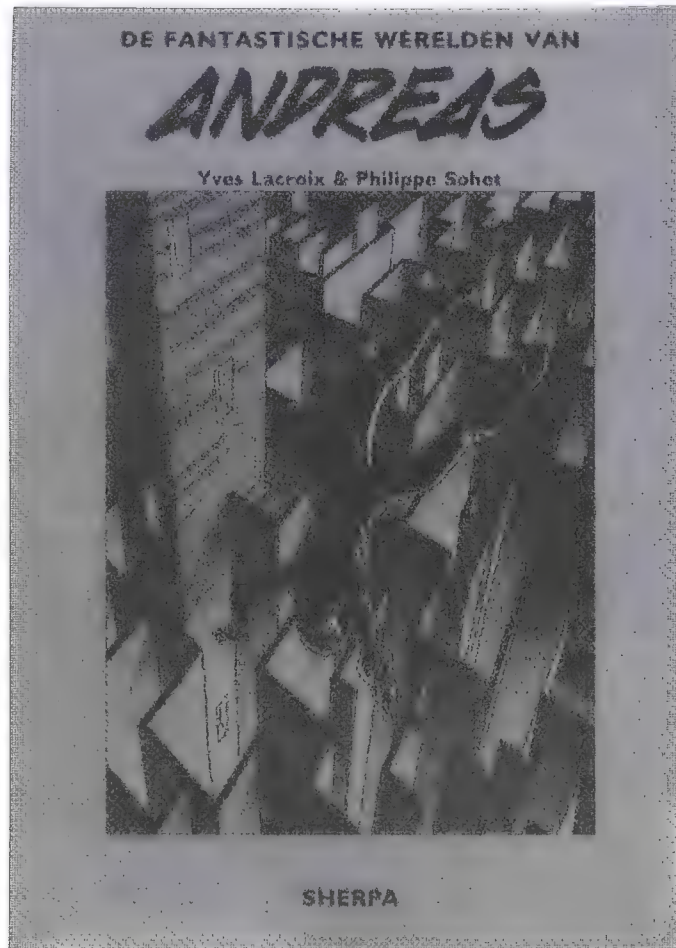
Niets ontziende killer **Durango** is er weer, zijn paard wordt niet langer gestald bij Dargaud. Voorlopig onderkomen wordt renstal Arboris. Swolfs is in beste doen in *Zonder genade*. Hc 495fr, sc 240fr.

De andere wereld 4, Aan gene zijde verdient een bloemetje. Prachtig getekend met onwaarschijnlijk mooie inkleuring. Vakwerk van Rodolphe en Magnin, sc 240fr.

Blitz brengt een risicoalbum, geschikt voor hen die houden van **Mattoti's** tekenstijl, of kan men bij dit album spreken van bijna-plagiaat? Lees en overtuig jezelf van de betere maar niet altijd gemakkelijke strip *Foligato*, door Alexios Tjoyas & Nicolas de Crécy, hc 695fr.

Met het **WK-voetbal** slaat de gekte weer toe, handig opgevangen door uitgeverij De Boemerang. Ditmaal geen dames met ballen onder het T-shirt (Rooie Oortjes) maar originele gags over voetbal. *The Champions 1*, helemaal de jouwe in sc voor 195fr.

Jeff Broeckx werd extra verwend door Standaard Uitgeverij in de maand mei, niet alleen verscheen *Waterland 4*,

Raginhart, maar de grote verrassing -op 500 gesigineerde exemplaren- is het boek **Jeff Broeckx**, *Tekenaar en zo veel meer*. Het bevat de biografie van alle verhalen die in album verschenen, en zijn eerste schuchtere stappen op het strippad. Laat de prijs van 595 fr geen bezwaar zijn voor aanschaf van dit mooie boekwerkje.

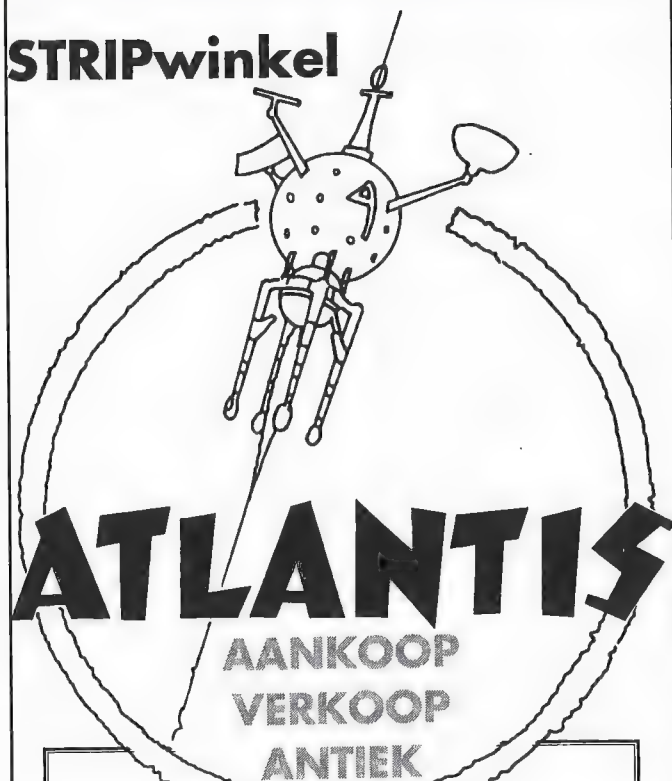
Meer goed nieuws voor verzamelaars van **Yoko Tsuno**. Leloup beloofde tegen zomer '98 het nieuwste verhaal op de markt te brengen. *De hemelse jonk* heet de jongste aflevering, hierin gaat Yoko op zoek naar het graf van de derde echtgenote van een Chinese keizer. We kijken er naar uit. De voorpublicatie startte in *Robbedoes* op 3/6/98.

Voor hen die houden van ratten, die van **Ptiluc** wel te verstaan, is er goed nieuws. Op vrijdag 17 juli 1998 slaat hij zijn tenten op bij stripwinkel *Het besloten land* gelegen Parijsstraat 16, 3000 Leuven en dit van 17 tot 20uur.

Is **Donald Duck** kunst? Volgens de Duitse Prof Eckhart Bauer wel. Dit wil hij ons bewijzen met een tentoonstelling te Nederland. We vinden er de Ducks afgebeeld als engeltjes in de Sixtijnse kapel en Katrien/Mona Lisa kijkt je aan met een raadselachtige glimlach. Dit en 4500 merchandising-items kan je bewonderen op de tentoonstelling *Overal is Duckstad*, Museum van de twintigste eeuw, Bierkade 4, Hoorn, Nederland, open dinsdag tot zondag van 10 tot 17 uur en dit nog tot 16 september 1998. Inkom 6 gulden.

Na Bakelandt begeeft **Kiekeboe** zich op de dialectroute, en nog wel liefst in 4 verschillende edities, namelijk het Antwerps, Brugs, Gents en het Limburgs (waar blijft het Leuvens?). Voor velen wellicht onleesbaar, maar als collector-item zeker niet te versmaden. Het dubbelalbum *Het geslacht Kinkel* en *Hoe meer kijkers* wordt op de markt gebracht door Wonderland Half Vier Productions. Kijk er naar uit.

STRIPwinkel

Broekstraat 2 B-9700 Oudenaarde
(100 m. van het station)
Tel & Fax +32(0)55/ 31 81 74

Openingsuren:

Maandag tot donderdag: 17.00 tot 20.00 u.
Vrijdag van 15.00 tot 20.00 u.
Zaterdag van 10.30 tot 19.00 u.
Zondag van 10.30 tot 13.00 u.

Verschenen bij Atlantis in 1997:

- *Schaduwland II* (150 ex.)
- *Ex-Libris 3e Testament* (200 ex.)
- *Hc. 3e Testament*
(100 ex., genumm. en design. prent.)

BOEKEN - STRIPS
CD - VIDEOFILMS
INKOOP - VERKOOP
STRIPANTIQUARIAAT

WOEFKE

ANTWERPSESTRAAT 185
2640 MORTSEL (ANTWERPEN)
Open : van 9 tot 18 uur
Donderdag gesloten
03/449.15.60

Stripwinkel HET „B”GEVAAR

ERIK DENEYER
Greepstraat 15
1000 Brussel

Open
maandag tot zaterdag
van 10u30 tot 19u.
tel/fax: 02/513.14.86

STRIPWINKEL

GOBELIJN

MECHELSESTRAAT 35
LEUVEN

TEL. 016 / 23.55.86

Open van 10 tot 13 uur en van 14 tot 18 uur,
van maandag tot en met vrijdag.
Zaterdag doorlopend geopend.

Reclamestrips in z i c h t !!

Nieuws vanuit uit het hoofdkwartier van de Reclame-stripclub aan de Westkust, waar visser-voorzitter Jean-Pierre Legeln een oogje in het zeil houdt. Heelwat strips uit dit artikel zijn op ruilbasis verkrijgbaar. Neem contact op met de Reclamestripclub! Ter Weide 9, 8670 Oostduinkerke. Tel. 058/51.23.02 (NL) 0032585 12302

© Standaard Uitgeverij, Antwerpen

De reclamestripclub is een zustervereniging van Brabant Strip die zich specialiseert in reclamestrips en alles wat er mee te maken heeft; alle leden zijn ook lid van Brabant Strip.

Nuttige adressen :

Het hoofdkwartier : zie logo bovenaan

De Reclamestripclub-website op Internet:

<http://www.geocities.com/SoHo/Gallery/3536>.

Tips voor de rubriek *nieuwigheden* zijn welkom bij Marc Lezy, Meulebakesteenweg 63, 8720 Dentergem, of via E-mail : lezy.marc@ven051.be.

Nieuwigheden

door Marian

Reclamestrip-albums :

De smurfen: gratis bij aankoop van 2 tripakken Fristi van Nutricia. 2 verschillende titels in 1 boekje: *De neefjes van de smurfen* (Nederlandstalig) en *De ballonensmurfen* (Franstalig). (B)

Raymond Reding, *Recht in het doel*: Filatelie-uitgave, de Post. Het boek bevat naast een bibliografie ook 2 verhalen die reeds eerder in Kuifje (jaren '70) verschenen zijn, namelijk: *Sophie in het doel* en *Een match te veel*. Het is verkrijgbaar voor 650fr. Het album heeft een beperkte oplage van 800 Nederlandstalige en 1200 Franstalige ex. en bevat ook een speciaal voor de gelegenheid gemaakte stempel. (B)

Tibet, *Kopstaand*: Filatelie-uitgave, de Post, verschijnt in oktober 1998. Het boek bevat 2 verhalen, nl. Rik Ringers: detective en Chick Bill: Cowboy. (B)

Eiland 2: zomer '98, uitgave van Stichting De Eiland Groep, getekend door Stefan Dinther, Eric van der Heyden en Tobias Schalken. Elke pagina werd gesponsord (o.a. door winkels) (NL)

Jules & Ollie, *Vogelvlucht uit den Haag*: getekend door Arie van Vliet en uitgegeven door KBU. Speciale uitgave deel 24, a) Moret Ernst en Young b) HEKO verenigde schildersbedrijven. (NL) (1997)

De Frambozenijoorlog 1998: een uitgave van de Europese Unie.

Met de stamgasten naar 't WK: een exclusieve uitgave van het Algemeen Dagblad en van Vroom en Dreesmann warenhuizen. (NL)

Durex: gratis stripalbum met de beste condoom strips van Nederlandse tekenaars bij aankoop van 10 gulden Durex producten. (NL)

Meena leert tellen: uitgave van Stichting Nederlands Comité UNICEF. (NL)

Prinses Annabel: Bij Princess kinderthee van "Drie Mollen sinds 1818 B.V." uit 's-Hertogenbosch

weer 2 nieuwe deeltjes van Prinses Annabel, deel 3 *Winkel op wielen* en deel 4 *Hakkuh de viking*. Op de buitenzijde wordt nog steeds geen melding gemaakt van het feit dat er een stripboekje bij verpakt is. Wel zijn er door ons advertenties waargenomen in onder andere *Boodschappen* en *Disneyland*. (NL).

F.C. Knudde: 4 ministrips aangeboden door BP ter gelegenheid van het WK. (NL)

Gelegenheidsuitgaven:

Sasmira 1, *Oproep uit het verleden*: door Vicomte, uitgegeven door Arboris op een beperkte oplage van 75 genummerde en gesignde ex., ter gelegenheid van de stripdagen in Haarlem 1998. (NL)

Hardnekkige vlekken, 1998, getekend door NIX. Zwart-wit uitgave van Grint, een organisatie van stripwinkel Het Besloten Land, met als doel de ondersteuning van jong striptalent en de promotie van de betere strip. (Eerder verscheen al *Fin de semaine*, 1997). (B)

Zozolala 99: speciale editie 1998, deze catalogus is uitgegeven naar aanleiding van de expositie Acacialaan in Galerie Burgwal te Haarlem (6-7/6/98). (NL)

Simon Roekert 1: *Vies Peuken!*, dit boekje is een onderdeel van het "Zwarte Handel Pakket 1998" dat verscheen ter gelegenheid van de stripdagen in Haarlem (Uitgeverij Oeros). (NL)

Tomoyo 3: door Mark Hendriks, beperkte oplage van 125 genummerde en gesigneerde exemplaren, waarvan 100 bestemd voor de handel, 20 genummerd van H 1 t.e.m. H 20 ter gelegenheid van de stripdagen in Haarlem 1998, de andere 5 ex (HC 1 - HC 5) zijn bestemd voor auteur, uitgever en medewerkers. (NL)

Malorix: door Bert Bus, heruitgave ter gelegenheid van de tentoonstelling *Bij Jupiter* (11/97-10/98) in het archeologisch museum te Haarlem. Deze heruitgave op 1500 exemplaren is mede mogelijk gemaakt door Oosten interieur en Drukkerij Neumann. (NL)

Reclamestrips in kranten, tijdschriften, enz...

Janneke en Anneke: twee 1-pagina strips in de Leeuw Junior, Bintje en co (in het tweemaandelijks magazine van Delhaize, nl. De Leeuw). Hierin wordt de productie van frieten en kroketten van Iglo uitgelegd. (B)

De revanche van Oranje: verschenen in Rails n° 6 1998. Tekst: Hugo Borst en Ronald Giphart; tekeningen: Dick Matena. Rails is een magazine dat gratis te verkrijgen is bij de Nederlandse spoorwegen. (NL)

Jugo Buzz: 1-pagina strip in Buzz n° 3 & 4. Op 1 september verschijnt nummer 5 van deze De Lijn-uitgaven. (B)

CBB: 1-pagina strip in de Bietenplanter in het juni-nummer van 1998.

Uitweg, het blad voor de betere mobiliteit: tweemaandelijks gratis magazine van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap: halve-pagina-strip in n°5 jaargang 1. (B)

Reclame- (en andere) curiosa

Guus Slim telekaart: heeft een prachtige verpakking die naast een exclusieve illustratie van Maurice Tillieux ook een nummer van 1 tot 2000 kreeg. Deze telekaart van Belgacom kost 895fr en is nu verkrijgbaar bij de Post. (B)

Lucky Luke: sleutelhanger gratis op vertoon van de GB-klantkaart aan de ingang van Walibi. (B)

FC Knudde: postzegels met een waarde van 80 cent, getekend door Toon Van Driel. (NL)

FC Knudde supportersshirt: bij aankoop van 3 velletjes van 10 van de hierboven vermelde postzegels krijg je een oranje T-shirt met dezelfde opdruk als de postzegels gratis. (NL)

Raymond Reding: 3 postzegels met verschillende balsporten (kaatsbal, handbal en voetbal). (B)

Smurfenpuzzel: bij aankoop van de Smurfen Toverchocolade voor kinderen van Rademaker BV. Minstens 4 verschillende tafereeltjes.

Met dank aan: Christian van Lint, Danny Warmoes, Peter Vansteenbrugge, JP Legein, Patrick van de Kerkhof, Henk Zonsveld en Rob Bosman.

De zaak Jules & Ollie

De reclamestripliefhebbers verwachten naar alle waarschijnlijkheid van ons dat we in dit artikel alleen melding gaan maken van deel 24 in de reeks van KBU Uitgevers B.V. We hebben het echter ook over deel 1 van een nieuw gestarte reeks over Jules & Ollie. Ditmaal niet van KBU Uitgevers B.V. maar van Concept B.V. uit 's-Hertogenbosch. Net als De Reclamestripclub zult u zich afvragen hoe dit alles nu in elkaar steekt? We vroegen het aan Concept B.V. en we kregen het volgende antwoord.

KBU Uitgevers

KBU, wat staat voor Karafantis Boogaard Uitgevers, kende twee eigenaren. Theo Karafantis en Henk van den Boogaard. In augustus 1995 komt het echter tot een breuk tussen de twee vennoten vanwege wanbetaling aan diverse tekenaars en scenaristen. De heer Karafantis richt daarom Concept B.V. op en KBU Uitgevers B.V. blijft bestaan onder leiding van de heer Van den Boogaard. De tekenaars en scenaristen van het eerste uur tekenen allemaal een contract met de heer Karafantis en deze is ook van mening dat de rechten en het copyright van de personages bij hem zijn ondergebracht. Naast het uitbrengen van de Stedenstripreeks met diverse nieuwe hoofdfiguren besluit Concept B.V. dan ook om een nieuwe serie te starten met de welbekende figuren Jules & Ollie waarmee het allemaal begon. Deel 1 verschijnt vervolgens in twee versies, die aangeboden worden aan relaties van de desbetreffende bedrijven.

Voor de duidelijkheid even de gegevens op een rij :
Titel: *Heibel in Den Haag* - Deel 1, tekeningen Richard van de Pol, scenario Huibert van der Meer; uitgeverij Concept B.V.; jaar van uitgave 1997.

Versie 1 : Op omslagtekening afbeelding van het gebouw van HPC. Op titelpagina imprint "Dit boek wordt u aangeboden door: HPC - Hard- & Software Services B.V. - Computer Service B.V. - Spin Software B.V. Software Products Innovation". De titelpagina bevat een tekening van Jules & Ollie.

Versie 2 : Op omslagtekening het gebouw van Albert Nolten. Op titelpagina imprint "Dit boek wordt u aangeboden door: Albert Nolten 25 jaar". Op de titelpagina een tekening van Jules & Ollie met daarin geïntegreerd het cijfer 25.

Versie 1

Concept haakt af

Het probleem voor KBU is echter wel dat deze uitgeverij geen enkele van de originele tekenaars en scenaristen nog onder contract heeft.

Vanuit de gezichtshoek van Concept B.V. zijn Jules & Ollie een zachte dood gestorven en de uitgeverij is van mening dat het niet meer mogelijk is om ze weer op niveau te brengen. Jules & Ollie heeft absoluut hun interesse niet meer. Deze afzonderlijke reeks van Concept B.V. zal na deel 1 dus niet meer uitgebreid gaan worden en de uitgever zal zich gaan toeleggen op het uitbreiden van de Stedenstripreeks.

Vrijwel tegelijkertijd met het verschijnen van vernoemde exemplaren, verscheen bij KBU deel 24 uit de reeds langer lopende serie van Jules & Ollie, *Vogelvlucht uit Den Haag*. De tekeningen zijn van Arie van Vliet en het scenario van Mireille van Heesch. Het colofon vermeldt een oplage van 10.000 exemplaren, inclusief de speciale uitgaven. Naast de gebruikelijke soft- en hardcover verschenen er dan ook twee speciale versies welke verschenen in de nadagen van 1997 : **Versie 1** Op titelpagina imprint "Dit stripboek wordt u aangeboden door: Moret Ernst & Young".

Versie 2 Op titelpagina imprint "'Dit stripboek wordt u aangeboden door: Verenigde schildersbedrijven HEKO B.V.". Wat KBU aangaat, kunnen we tevens melden dat ze van plan zijn in september een nieuw stripboek uit te gaan brengen waarin, zoals in deel 8, Eindhoven een hoofdrol speelt. Arie van Vliet zal het tekenwerk voor zijn rekening nemen en een

Rechten

KBU Uitgevers B.V. is echter een andere mening toegegaan over het copyright van Jules & Ollie en spant een kort-geding aan tegen Concept B.V.

De rechter oordeelt vervolgens dat de rechten bij KBU Uitgevers B.V. liggen. Formeel heeft KBU nu dus de rechten op Jules & Ollie.

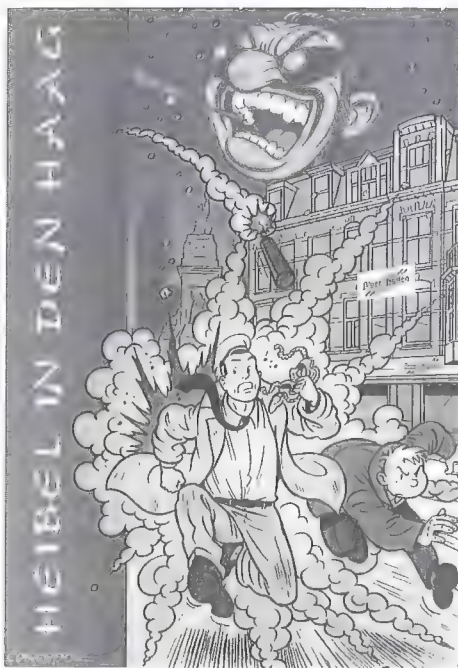
tot nu toe onbekende scenarist zal het scenario van de avonturen van de detectives Jules & Ollie gaan schrijven.

Nieuwe scenarist?

In het *Eindhovens Dagblad* van zaterdag 4 april 1998 stond een artikel over de aankondiging van dit nieuwe album waarin tevens vermeld werd dat ze op zoek waren naar een nieuwe scenarist. Hierop werden spontaan voorstellen ingestuurd door diverse scenaristen, terwijl dit niet de bedoeling was van KBU Uitgevers B.V. Intern heeft men zich vervolgens wel gebogen over de diverse inzendingen met een kritische beschouwing van de synopsis. Naar alle waarschijnlijkheid zal hieruit toch de scenarist voortkomen die het nieuwe album zal gaan schrijven. Wie dat wordt, maakte KBU tijdens ons

telefoongesprek nog niet bekend. Het blijft dus nog even een verrassing.

Wel is bekend dat naast de normale soft- en hardcover er in ieder geval twee speciale uitgaven uitgebracht worden. Één voor de relaties van het Dorinth hotel en één voor de relaties van een Forddealer. Het nieuwe album zal in een oplage van tienduizend exemplaren verschijnen.

Versie 2

Twee reeksen

Voordeel voor de reclamestripverzamelaars is wel dat er door de voornoemde breuk nu twee series lopen waarmee we onze verzameling uit kunnen breiden. Namelijk De stedenstripreeks en de Jules & Olliereeks. Naast de exemplaren in laatstvermelde reeks hebben we van KBU bovendien het stripalbum *Jonas en Juultje en de museumgeest* als Kampioen special (het gratis tijdschrift voor alle leden van de ANWB) aan onze verzameling toe mogen voegen. Dit album is alleen te koop in de ANWB winkels waar je alleen artikelen aan mag schaffen indien je aangesloten bent bij deze vereniging.

Door Concept B.V. werden sinds hun bestaansrecht al 9 albums op de markt gebracht in de Stedenstripreeks (zie ook *magazine 53*), met daar bovenop nog een album uit de nieuw gestarte (en meteen weer gestaakte) Jules & Ollie nevenreeks. Dit is geen slechte score voor een nieuwe uitgeverij die we voor het eerst op de beurs zagen tijdens de Haarlemse stripdagen. Dit belooft wat voor de toekomst.

Zoals u van ons gewend bent, laten wij het u weten als er weer nieuwe albums zullen verschijnen. Dit neemt echter niet weg dat wij als Reclamestripclub niet geïnteresseerd zouden zijn in wat u weet. Wij weten wel veel maar nog niet alles. Dus schuw niet om een keer in de pen te klimmen, de telefoon te pakken of een E-mail te verzenden. Voor u is het wellicht een kleine moeite en u doet ons er een groot plezier mee. Als u begrijpt wat ik bedoel.

Patrick van de Kerkhof

Verschijselen

Verpozen in het vagevuur

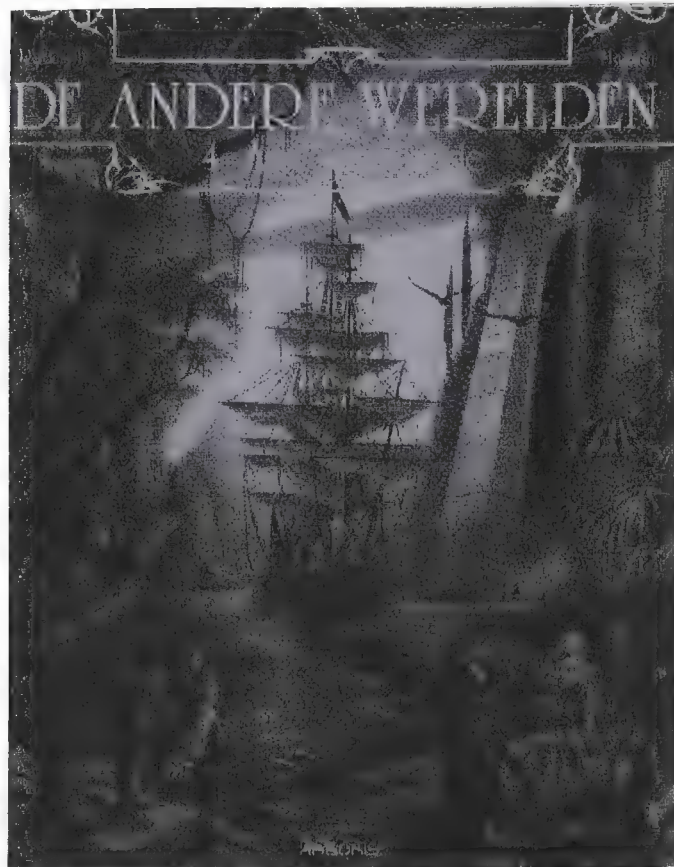
Het schip van pirate Zwarte Marie is heerlijk gehavend na de verschrikkelijke zeeslag met de marine. Het lijkt op een gewonde zeevogel die weet dat hij gaat sterven. Herstelling is dan ook dringend aangewezen. Aan boord bevindt zich sir James, een romanschrijver, blij met het avontuur dat op een gouden schoteltje aangeboden wordt. Maar aan zijn verbazing komt geen eind als ze een zeearm opvaren die op geen enkele kaart wordt aangeduid. Een vreemd eiland, begroeid met onbekende vegetatie duikt op uit de mist. De bewoners blijken totaal onverschillig voor het aanmerende schip. Het hoe en waarom blijft Sir James voorlopig een raadsel, zelfs de piraten die hier reeds eerder aanlegden houden stijf de lippen op elkaar. Tot op een nacht een zeeman die tijdens de zeeslag omkwam, zomaar pardoes de hut van de schrijver binnenwandelt. Uit de verklaring van Marie blijkt dat de bewoners zich bevinden in een soort vagevuur voor hen die omkwamen op zee. Een tussenstation naar "gene zijde". Na een tijdje worden ze transparanter, een teken dat het tijdstip om het eiland te verlaten naderbij komt. Hier ontmoet James zijn vader die hij nauwelijks heeft gekend. Op een serene manier kunnen ze nu afscheid van elkaar nemen. Het verhaal wordt mooi gebracht, à la *X-files*, maar speelt zich af in de Negentiende Eeuw. Verwacht niet al te veel technische hoogstandjes, het verhaal is sterk in zijn eenvoud. Het wordt verteld in heldere beelden op een goed getimed scenario. Nergens komen de overledenen luguber of angstaanjagend over. De zoektocht in de andere wereld mocht mijn inziens nog wat langer duren. *Willem.*

De andere werelden 4: Aan gene zijde
Rodolphe & Magnin
Uitgeverij Arboris, sc. 240fr.

De botte bijl.

Wat moet een mens zich voorstellen bij een strip met als hoofding "De tentoonstelling blijft open tijdens de verbouwingen... met een bril op je neus". Als blijkt dat het een nieuw onderdeelje is in de serie *Vrolijke Vlucht*, weten we dat humor weer de boventoon zal voeren. Humor kan je verdelen in een lach en een traan, en daar gaat het nu net om in dit album. Geen fijnzinnige grappen maar harde, keiharde realiteitshumor, de naakte mens als het ware te kakken gezet. Geen hoogstaande fijnzinnig gekruide vreugde maar de heilige huisjes omverschoppen met de grootst mogelijke voet die men zich kan bedenken. Bij het betreden van het museum weet je al dat niets is zoals het hoort en je verademt als je de gids op pagina 46 een fooi in de hand kan stoppen. De 42 zalen die we doorlopen, bevatten kritiek op onze hedendaagse samenleving, de waanzin van geleerden en hun vaak onnuttige experimenten. Mensen worden in een context geplaatst waarin ze niets te zoeken hebben, we krijgen een kritische kijk op gerechtsdokters, schrijvers, militairen en dies meer, zelfs de padvinderij wordt in zijn hemd gezet. Dit is humor gekruid met staal en beton. Menige puritein zal bij het lezen van deze gags besluiten dat dit echt de spuigaten uitloopt.

Ik geef toe, fijnzinnige gags hoef je hier niet te zoeken, veeleer

hakken met de botte bijl.

Een fraai staaltje van galgenhumor ten top.

De tentoonstelling, enz... 1: Met een bril op je neus
Midam & Clarke

Uitgeverij Dupuis, sc. 180fr. Willem.

Racisme, dat bestaat toch niet.

Mexico, Patjes huis en toeverlaat. Samen met vrouw en kinderen en trouwe viervoeter Koeskoes slijt hij hier vredig zijn levensdagen. Niets kan zijn evenwicht verstoren. Tot het rinkelen van de telefoon zijn rust ruw aan scherven gooit. Zijn moeder beveelt hem formeel zijn vader op te sporen. Patjes opa is doodziek en wenst zijn zoon nog eens te ontmoeten. Een bijna onmogelijke taak, het zoeken naar een naald in een hooiberg, Amerika het land waar Patjes vader zich vestigde, is immers onmetelijk groot. Zoals iedere striplezer weet, is voor een stripfiguur niets onmogelijk. Hoe het komt weet ik niet, een door Gods hand geleid defekt aan Patjes wagen brengt onze held al vlug op papa's spoor. Hoe bestaat het? Ieder levend persoon zou zijn ouder vlug in de auto duwen en huiswaarts snellen, maar niets is wispelturiger dan een scenarist. Blijkt dat Patjes vader een infiltrant is van één of andere racistische organisatie en onmogelijk aan zijn FBI-opdracht kan verzaken. Dan gaat de bal pas goed aan het rollen. Het verhaal is een aanklacht tegen mensen die denken dat de wereld alleen de blanken toebehoort. Al wat anders is of anders denkt of de verkeerde huidskleur bezit moet vernietigd worden. Het verhaal toont massabijeenkomsten waar mensen letterlijk gehersenspoeld worden met loze beloftes. Wanneer de FBI ingrijpt tijdens een verboden betoging, gaat het mis. Onschuldige en minder onschuldige burgers komen terecht in een waar bloedbad. Een paar leiders van de organisatie worden opgepakt, maar, we hoeven er echt geen tekening bij te maken, ze worden vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. Het verhaal is mooi, sfeervol en diep menselijk in beeld gebracht, zonder echt stelling te kiezen voor één of andere partij. Een echte must voor iedere ware

stripliefhebber.

Willem

Patje van het Groenewoud 4: Carl

Dieter & Plessix

Uitgeverij Blitz, hc 550

Avontuur en magie.

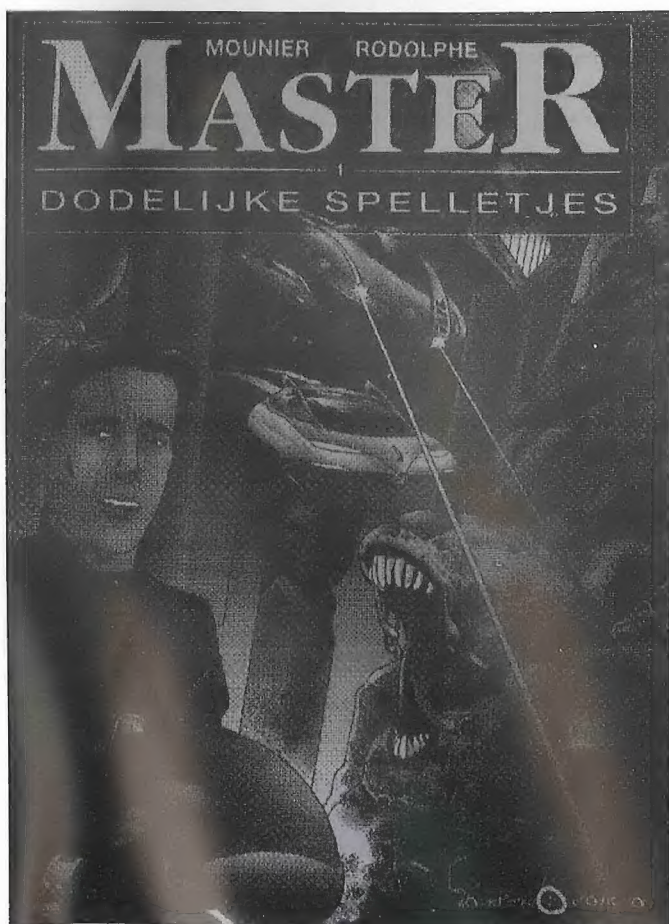
Deliah Darkthorn, dochter van een rijke zakenman is op zoek naar zichzelf. Niet naar haar jeugd of puberteit, maar naar krachten die in haar geest schuilen. Gedachten lezen, voorwerpen door de lucht laten zweven, de toekomst voorspellen en wat al nog meer. Op deze zoektocht ontmoet ze Capricornus, een berekenaar van de stand der sterren, tevens hoofdfiguur van deze serie. Hij ontdekt een afwijking in haar sterrenbeeld en besluit uit wetenschappelijk oogpunt het meisje nauwlettend te volgen. Bij haar bezoeken aan beoefenaars van het occulte gaat er steeds wat fout: voorspellingen en openbaringen lijken op onverklaarbare wijze te mislukken. Gelukkig kan Capricornus haar uit meer dan één netelige situatie redden. Toch blijft het meisje onze sterrenkundige enkele stappen voor. Capricornus is ontsproten aan het brein van Andreas, tevens tekenaar en ontwerper van o.a. *Rork*, *Cromwell Stone* en *Arq*. Andreas staat bekend als een niet altijd even gemakkelijke tekenaar en scenarist. Hij betreft zijn lezers bij occulte fantasieën, voert ze via zijwegen en loshangende draadjes naar fascinerende gebeurtenissen. Dit is nu net wat ontbreekt in de serie Capricornus. Het verhaal is leesbaar voor iedereen, het loopt als een bijna gewoon avonturenverhaal, rustig voortkabbellend langs de bedding van het scenario. Toch ontdek je nergens echte uitschieters, het lijkt wel een rustpunt in Andreas' werk. Anderzijds weet hij goed, degelijk vakwerk af te leveren en blijven zijn tekeningen een lust voor het oog, voeg hierbij de subtiële inkleuringen en je zit goed voor een uurtje leesplezier.

Willem.

Capricornus 3: Deliah

Andreas, uitgeverij Sherpa

hc 460fr., tevens luxe editie, genummerd + zeefdruk

Moord in het ziekenhuis.

Sommige politiestrips kan je lezen als eenheidsworst, ze hebben niets verrassend meer toe te voegen aan datgene wat reeds ontelbare malen ten tonele gevoerd werd. Andere, zoals de Luka-verhalen, zijn ijzersterk opgebouwd. Ieder detail heeft een functie in het geheel. Geen plaats of oorzaak is te gek om de avonturenbal aan het rollen te brengen. Luka brengt zijn moeder naar het hospitaal voor een operatie aan de heup, net op het moment dat de hoofdverpleegster in comateuze toestand wordt opgenomen na sabotage aan haar wagon. In hetzelfde ziekenhuis was Luka's vader ooit een bekwaam oogchirurg. Inderdaad, was. Door één of andere vermoedelijke connectie met de drugs wereld die hem uiteindelijk fataal werd kwam er vroegtijdig een einde aan zijn leven. Deze twee items die reeds ter sprake kwamen via flashbacks in de eerste twee afgeronde verhalen, spelen nu een belangrijke rol in het derde verhaal. Als gevolg van moorden op verplegend personeel door een als clown vermomde moordenaar, herkent Luka tussen de nieuwsgierigen het gezicht van één van zijn vaders belagers. Een helse jacht met een voor Luka bijna fatale afloop drijft de spanning ten top. Waarom is de hoofdverpleegster het slachtoffer van sabotage, wat drijft de moordende clown, was Luka's vader echt een drugdealer, of is dit alles slechts een boze droom? Al deze raadsels zorgen er voor dat je verlangend uitkijkt naar het vervolg en slot dat zal verschijnen in deel vier. Een strip van hoge kwaliteit, zeker voor wie houdt van strips als *XIII* en *Largo Winch*.

Willem.

Luka 3: En ik haat

Mezzomo & Lapière

Uitgeverij Dupuis, sc. 165 fr.

Nooit te oud om leren.

Ons leven wordt vergemakkelijkt, of al dan niet bemoeilijkt door de moderne technologie. Ieder beleeft het op zijn manier. De ouderen kopen wagens met airbag of ABS-remsysteem. Jongeren besteden het zakgeld aan spelconsoles of dromen van Internet. In feite ondergaan we de nieuwste technologieën, staan er zelfs niet bij stil dat één of ander ziek brein ons leven met een druk op de knop kan veranderen. Dit ondervindt Frank Byron, hersteller van high-tech virtual reality toestellen. Op weg naar huis wordt hij getuige van een zelfmoord. Een kleinood dat op de grond ligt naast het dode lichaam brengt Frank zonder het te beseffen in een penibele toestand. Het speeltje is eigendom van de Master-Groep, een firma met een naam als een klok in de computerspelmarkt. Ze wensen een revelatie in de virtual reality wereld op de markt te brengen. Er is slechts één huizenhoog probleem: alle proefpersonen die het toestel uittesten, overlijden in de meest bizarre omstandigheden. De ene springt al schietend en gillend van angst door het raam van de zesde verdieping, het brein van een ander explodeert als een overrijpe tomaat, kortom paniek op alle echelons. Indien het spel niet op de markt gebracht wordt, gaan er immers miljarden verloren. Aan Frank wordt vriendelijk verzocht (met ietwat druk) om het probleem op te lossen. Hij ontdekt dat één of andere illustere onbekende vreemde componenten aanbrengt in de spelconsoles. Het hoe en waarom zal wel duidelijk worden in verdere verhalen. Het verhaal is sterk getekend en speelt zich af in een niet zo verre toekomst. Het zal velen aanspreken die houden van spelcomputers en technologische hoogstandjes. Anderen zullen een vlot lopend avontuurlijk halfuurtje beleven.

Willem.

Master 1: Dodelijke spelletjes

Mounier & Rodolphe

Wonderland Half Vier Productions.

sc 225fr., tevens 75 luxe-exemplaren

Gratis zoekertjes.
Schriftelijk meedelen. In elk briefje adres of telefoonnr. vermelden a.u.b.

GEZOCHT:

- * **Pareltjes uit Robbedoes**, postkaart nr.3 uit Robbedoes nr.2450 van 26-3-85
D. Verschuieren, 095/791781 na 20 uur (59)
- * **Originelen van Vandersteen**, Sleen, Bilal, Franquin, Jef Nys, Pom, Dupuis tekenaars, gesigneerde prenten van Franquin, Vandersteen, Bilal, Uderzo, e.a.. Ben Vandewalle 09/236.15.55 (antwoordapp. of na 23u.) (59)
- * **Krantenbijvoegsels** : *Snepeke* (bij "Het Belang..." vanaf 31/3/55); 't *Stropke* (bij "De Gentenaar" en "De Landmacht" vanaf ?); Zoek de bijvoegsels zelf en ook info hierover. Bij wie kan ik desnoods een verzameling komen inkijken? Verder ook *Récréation* (bij "La Dernière Heure" vanaf 1953); *Le soir pour les enfants* (bij "Le Soir" van '55-'61); *La cité des jeunes* (bij "La Cité" van ?); *La libre junior* (bij "La Libre Belgique")
Philippe Mouvet 03/827.31.67 (57)
- * **Mickey** weekblad aankondigingsnummer (october 1950); Donald Duck 1, 1955; Robbedoes 241 (bevrijding); Sprint 1 + aankondigingsnr; Ons Volkske 1945/46/47; 't Kapoentje 47-51+ bundelingen 16,17,,21,22 + reclamenrs.; "Wist ge dit al van de Lustige Kapoentjes (De Volksmacht 7/11/1953)
Paul de Bont 014/65.73.79 (59)
- * **Robbedoes: kleurboeken** 1&2 (Jijé, jaren '40); **Robbedoes artist/muzikant** nr.1, met singel; **kleurboek** groot formaat: R. schildert in de wei, Guust slapend voor schildersezal; **verjaardagskaarten**: 10 jaar weekblad R., Robbedoes slaapt in de wei, Spip in staking; **spelen** : R. Domino, R. trekt ten oorlog; **kleurpotlodoendozen** Baignol&Farjon en Bristol met R. of Guust erop (in karton); Sprint 12,22,24,25,26,27,49
Kurt Boonen 011/34.17.07 (57)
- * **Kuifje** wkbl. 49:37 t/m 52, 51:1 t/m 52, 59:38, 61: 1-20-40, 63: 44-51; **Robbedoes** wkbl. 799 t/m 809-862- 863-864-873 ; **KZV** 49: 48 ; **Wrill** nrs.16-17-18-19-20-21-22-24-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-77-81-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-138-139-140-141-163> ; **PumPum** alle jaren met Kresse, Toonder en Dulieu ;
- * **Mickey Mag.** nrs: 313-314-325-326-329-359-469> ; Alles op het gebied van Paulus de Boskabouter in tijdschriften en damesbladen. Willem in't Hout, Ketensedijk 27, 2902 LA Capelle aan den IJssel (NL), tel: 010-4517605 (55)
- * **Ons Volkske** 1945/46/47; 't Kapoentje 1947 t/m 1951+bundelingen 16,17,21,22+ kleine bundelingen 1952-1953-1954; Reclamenrs. Kapoentje; "Wist ge dit al van de Lustige Kapoentjes" (De Volksmacht 7/11/1953)
Paul de Bont 014/65.73.79 (59)

TE KOOP/RUILEN:

- * **Lombard**: 21 gekartonneerde strips in goede staat, 7 in mindere staat; Suske en Wiske, vanaf *De TufTuf-club* tot *De zwarte Zwaan*, 21 stuks in eerste druk in zeer goede tot nieuwstaat. Alleen ernstige kandidaten (prijs te bespreken)
Dirk Vanmarsnille 011/48.26.08 (59)
- * **Garfield**: pockets 1° 26 stuks, perfecte staat; Kuifje weekblad jaarg. 27,32,33,34 (volledig), 35,36,37,39,40; De Brokkenmakers 1-6 in 1ste druk; Clifton 1-16 in 1ste druk John Vannieuwenhove 09/252.17.31 (59)
- * **Sam**, 5 boxjes genummerd en gesigneerd door Bosschaert, elke box bevat een origineel, tevens gesigneerd, schetsje (uitgave Tistjen Dop&De Galliër) D. Verschuieren, 095/791781 na 20 uur (59)
- * **Classics**: complete reeks "Wereld in beeld" en 100-tal Tarzans (reeks 12, tss. 1-120, 1°druk), alles in zeer goede staat, voor elk aanvaardbaar bod; mooie collectie **OHÉE**, nrs. tussen 20 en 350, goede tot zeer goede staat
Chris Mouton 09/369.69.91 (57)
- * **Verzamelaar** verkoopt Nederlandstalige collectie (niet als 1 groot lot, geen opkopers gewenst), vooral uit de jaren 1965-1998, enkele antiquarische Dupuis-albums. Alles in uitstekende tot nieuwstaat
Frank Huygens 015/41.24.18 (59)
- * **Fox** (box en ges.); Modeste en Ponpon (box 3 boeken, ges.); Kuifje (NI boeken, curiosa); Nero (3 tril., 118 kleurstrips, curiosa); Suske&Wiske (63 kleurstrips, Spaanse Spook, luxe Zeven Schaken); Veenspook CISO, curiosa; Swolfs (Prins v/d nacht 1/4, +spec. kaft); Thorgal (2 luxes); Vance (luxe 3 zilveren horloges), De Rode Ridder (50 herdrukken z/w, nieuwstaat); Jacobs (luxe Francis Blake 81/300); **weekbladen** Robbedoes (NI, 56 t/m 59), Kuifje (Fr 49 t/m 58, 64 t/m 68; NI 52&53); **originelen**: De Moor (Snoe en Snolleke), Vandersteen (Grappen van Lambik), Bruyninkcx (Max); Sleen (Oktaaf Keuninck) Patrick Lansens 058/23.85.89 (57)
- * **Veel stripalbums** oude druk + reclame uitgaven Suske en Wiske, Knipsels Panda en Tom Poes, Honderden Marvel/Classic (Superman, Spiderman, Conan, Hulk, Fantastic Four, Vergelders, Verdedigers etc.) weekbladen Pep's 1962 t/m 1975, enkele Kuifjes 1954 t/m 1963, Donald Duck 1954 t/m 1990, Robbedoes verzamelde nummers los periode band 117 t/m 134; banden 135 t/m 180, Kris Kras, enz. stuurt uw zoeklijstje!
Willem in 't Hout (zie boven) (57)
- * **Het broebelend fleske** in nieuwstaat; beeldverhaal in Vlaanderen; Kuifje 1970/85, 986 stuks, 3.000fr.; Robbedoes, 1970/79, 594 stuks, 1.500fr.; Zonneland, 1948/62, 700 stuks, 3.500fr.; Ons Volkske, 1963/69, 128 stuks, 500fr.; 1970/78, 508 stuks, 1.000fr.
Paul de Bont 014/65.73.79 (59)
- * **Gesignde prenten** van o.a. Bilal, Franquin en Rosinski; wekkers Kuifje en Lucky Luke; zeldzame klok van Guust; Aroutcheff wagen Robbedoes; lamp Clo-Clo; diverse originelen, enz...
Ben Vandewalle 09/236.15.55 (antwoordapp. of na 23u.) (59)
- * **Ons Volkske**: zeven hele jaargangen, 1950 t/m 1957, staat varieert van redelijk tot zeer goed, slechts één onvolledig nummer in de stapel; interessante prijs voor het lot
Patrick Vranken 052/30.50.40

XII

de editie

Fristi Stripfestival Koksijde - Zomer '98

Info : (058) 51.88.10
fax : (058) 52.27.41

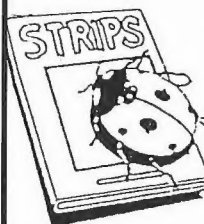
Stripfestival Middelkerke

30/7 tot 16/8/1998

4 luxe edities van Nero

Info: 059/ 30 52 66

Stripspeciaalzaak DE STRIPKEVER

Bruulcenter - Bruul 79 - 2800 MECHELEN
Tel : 015/21.76.05

Open : ma : 13u30 - 18u
 di-vr:10-12u30
 13u30 - 18u
 za : 10 - 18u

WONDERLAND - HALF VIER - PRODUCTIONS

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT - BELGIË
Tel. & Fax : 00 32 / (0)11.22.82.00

STRIPZOLDER

AANKOOP - VERKOOP

STRIPVERHALEN

*Nieuw, antiek, tweedehands, luxes,
curiosa,... alles op stripgebied!*

015/41.27.99

**OPEN : dinsdag & donderdag,
van 16 tot 21 uur
of gewoon op afspraak**

ZEMSTBAAN 55 2800 MECHELEN

(500meter van E19, afrit 10 Mechelen, en Maxi-GB Zemst)